

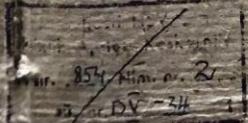
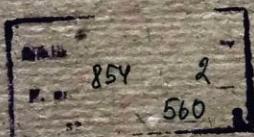
Geständnische Rittergärt

Urkunden
aus dem Nibelungischen Archiv
von Jahren 1219-1389

Beschriftete Kopien und Rubbelen.
in lateinischer Sprache.

Band I

Angefangen: } 1919
Beendet: }

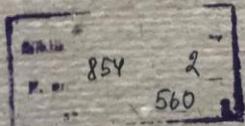

Gstländische Ritterschaft

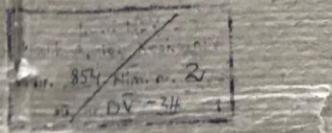
Urkunden
aus dem Natićanischen Archiv
von jahrh. 1219-1389.

Beschriftete Kopien und Zweckteile
in lateinischer Sprache.

Band I

Angefangen. } 1919.
Beendet. }

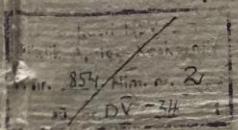
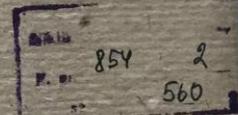
Geständnisse Ritterschaft

EAA.854.2.560
Laenutus

H: Noora:A205

Laenutus
01.10.2020
Toivo Reitalu

gefangen: } 1919.
eendet: }

Koper
Eesti ajaloos peatka kõinaid

documentisid

Vaticano arhiivit

1219 - 1389

(Reajärelt egypt + Raegest Vaticana *)

Koperil Rooma Eesti ajaloo arhiivid
Dr. Leo Kastberg.

CARTOLERIE | A. RICCI - PIAZZA S. CLAUDIO ANG. TRITONE
F.LLI ZAMPINI - VIA FRATTINA 51, 52

1990. October 26

Archiv. Viter.
Reg. Vatic. No.
noni III an.
IV, vol. 10,
fol. 135^f
ep. 583.

.. Bremensi Capitulo. Grave gerimus
et indignum quod sicut venerabilis frater noster .. Bi-
vonensis episcopus nostris auribus intimavit, vos ecclae-
siam Livonensem Bremensi ecclesie subicere iure me-
tropolitico gestientes ipsum multipliciter aggravatis,
non sine gravi apostolice sedis iniuria et contemptu,
maxime cum iam super hoc alia vice receperitis mi-
pta nostra. Ut igitur ex iteratione mandati mandan-
tes affectum plenius agnoscentes, vobis ab inobedien-
tie ictio caveatis, Universitati vestre per iterata scri-
pta fermiter precipiendo mandamus quatenus ab
ipsius molestatione penitus desistentes, cum super hoc
de cetero impetrare nullatenus attemptetis. Dat. Viter-
bi vii kal. Novembris anno quinto.

Algustürjaga õige:

Romas 11 aprillil 1919

Dr Luis Karthmen
Soome teaduste - akadeemia lüge

1919. October. 28.

Archiv. Vatis
Reg. Vatis
Honori III.
an. IV. vol.
10, fol. 135v
ep. 584.

Livoniensi episcopo. Cum a nobis
petitur etc. Ex propter etc. usque inclinati personam
tuam nec non ecclesiam Livonen. (sic), cui Deo auota
re presides, cum omnibus bonisque imponentiarum
rationalitatem possides aut in futurum iustis modis
prestante Domino, poteris adipisci, sub beate Petri etc.
usque suscipimus. Specialiter autem Estoniam, Telo
niam et Semigalliam terras de novo in Livonia aqui
sites, sicut eas iuste ac pacifice possides tibi et per te
Livonen. ecclesie auctoritate apostolica confirmamus
et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli
ergo etc. nostre protectionis et confirmationis infringe
re. Si quis autem etc. Dat. Veterii v kal. novembri
pontificatus nostri anno quarto.

Alguskirjaga õige:

Roomas, 11 apr illiko 1919.

Dr Lüti-Kastanen
Soome teaduste akadeemia liige.

3
ii
7
Archiv. Vatic.
Reg. Vat. No
norii III an.
IV, vol. 10.
fol. 169.
ep. 689.

1920. Mars. 19.

.. Episcopo Revallen. Cum relo carita-
tatis accensus partes coram paganis Estoniae
nomen Christi, ut faciente illo qui neminem vult
perire, per tue predicationes ministerium ad
agnitionem veniant veritatis, nos pro labore tuo
volentes favorem apostolicum exhibere, presen-
tium tibi auctoritate concedimus, ut viros reli-
giosos tam Ordinis Cistercien. quam aliorum quos
esse noveris ad hoc opus idoneos cum ablatum et
prepositorum suorum licentia tecum ducere ve-
leas, et ad predicanulum Christi dictis paganis
libere destinare. Dat. Viterbi xiiiij kal. Aprilis
anno quarto.

Alguskirjaga õige:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr. Olli Karstinen
Soome Teaduste - Akadeemia liige

100 A.M. + 0.00

1920. Mars. 19.

5

ii

4

Archiv. Vat. I.
Reg. Stat. No 5.
Anno III, an.
IV, vol. 10.
fol. 169^v.
ep. 690.

Abbatibus et prepositis tam Cisterciensium

Ordinis quam aliorum presentes litteras inspecturis

Cum venerabilis frater noster.. Revallen. episcopus
relo caritatis accensus portet coram paginis Esto-
nie nomen Xpi, ut favente illo qui neminem vult
perire, per sue predicationis ministerium ad agni-
tionem veniant veritatis. Nos pro labore eius vo-
lentes favorem apostolicum exhibere devotionem
vestram rogandam duximus et hortandam per
apostolica votis scripta mandantes quatenus ali-
quos de fratribus vestris ad hoc opus idoneos, eisdem
cum requisierit in huiusmodi ministerium libere
concedatis. Dat. ut supra [Viterbiæ xiiij kal. Aprilis
anno quarto].

Algus kirjape öigei

Roomas, 11 aprillil 1919

Dr Linn Karttunen
Sorve teaduste-akadeemia lügs.

1990. October 29.

5

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic.
Honori III,
an. IV, vol. 10
fol. 135v
ep. 585.

.. Illustri regi Dacie. Ut te x plane
fidei sine qua nemo salvatur, sicut decet virum
catholicum exhibeas relatorem, peregrinos qui se
xpi obsequio asorbentes ad subsidium terre acquisi-
tionis eius in Livonia se accingunt, non solum non
debes aliquatenus retardare, vel quominus illius fi-
delium defranciantur elemosine impedire, verum etiam
et illis impendere auxilium et favorem, et de tuis deberes
elemosinam erogare, cum iuxta sapientis edictum
nemo debeat prohibere alium benefacere, sed si pro-
test quilibet benefacere teneatur. Quia igitur salu-
tem tuam paterno relamur affecta, serenitatem re-
giam rogandam duximus atque hortandam qua-
tenus peregrinos libere illius transire permittens,
eorum transitum quantum in te fuerit non pa-
tiaris ab aliquibus impediri, ita quod tibi exim-
de meritum apud Deum, et apud homines com-
pareas nomen bonum. Nosque celsitudinem
tuam possimus merito commendare. Pat. Viter-
bi iij kal. novembris anno quinto.

Alguskiirjaga õige:

Roojas 11 aprillil 1919

Dr. Linn Karthaus
Dorme teaduse-akademikluge.

1225. November. 19.

6

Archiv. Vaticano
Reg. Vatic. Honori
III, vol. 13 fol.
100, epist. 12. 5.

.. Episcopo Abulnemni Apostolice

Sedis legato. Litteris quas nobis venerabiles fratres nostri .. Livoniensis et .. Sealensis episcopi et dilecti filii .. Rigenensis et Tarbatensis prepositi et Capitula direxerunt receptis libenter ac diligentiter auditis. et gavisi sumus in Salvatore mundi Domino Ihesu Christo qui sicut ipse littere continebant, nomen suum immo potius remet ipsum ineffabili pietate dignatus illarum terrarum gentibus revelare, ut qui hactenus ambulabant in tenebris iuxta ipsius (sic) ratiuum vidant lucem magnam. Licet autem iudicem episcopi prepositi et Capitula in ipsis litteris afferentes multum obistere dilatione fidei exponane, quod Bremen. et alie quedam ecclesie iurisdictiones sibi vendicare contendant in eos qui in partibus illis baptismi recipiunt sacramentum nobis humiliter supplicarent ut ad tolle[ndum] impedimentum huiusmodi novam in partibus illis creare metropolim dignaremur. Sitque nostri propositi in hiis et aliis ea facere quantum cum Deo et honestate poterimus que gentibus noviter convertitis ad Dominum et donos sue gratie convertendis ad incrementum salutis debeant provenire, quia tamen nec nos novimus statum terre, nec adhuc tu fecisti tantum in partibus illis moram, quod de illo per te plene potuerimus edoceri.orum desiderium ad presens nequimus ducere ad effectum. Gerentes vero de

7

de rectitudinis tue relo fiduciam specialem frater
nitato tue presentium auctoritate mandamus quatenus
pensatis negotii circumstantis universis, consti-
tuas in oportuno loco metropolim, si viseris quod ex-
pediat processui fidei xpiane, et fieri poterit absque
scandalio et iuris preiudicio alieni. Alioquin inve-
stigans prudenter omnia huiusmodi negotium con-
tingentia, ea nobiscures fideliter intimare, ut pro-
cedamus auctore Deo sicut fuerit procedendum. In-
terim autem omnes ad fidem conversos retineas in
Ecclesie Romane demanio speciali convertendis,
libertatem plenariam promittendo. Ad hoc quia
intelleximus neophitos gravari quamplurimum
per quosdam, qui advocati dicuntur, et alios ex-
actores. Volumus autem ut omnes facias amoveri
at provideas ne huiusmodi exactores neophytis
ipsiis decetere preponantur. Dat. Beate xij kal.
decembri anno decimo.

Algustiniaga öige:

Romnas 11 aprillil 1919

Dr. Lüsi Karttunen

Sooms teaduste-akadeemia lüge.

1226. Novembris. 19.

8

Arch. Vatic.
Reg. Vatic.
vol. 13, f. 150
epist. 394.

Communi Civitatis Regensis.....

Commissis etc usque assensu. Compositionem que in Honor. III, a. II.
ter nos ex parte una et venerabilem fratrem no-
strum Episcopum Livonensem... propositum Re-
gensem et fratres milie Christi Livonensis dio-
cessis ex altera, super iurisdictionibus et libertati-
bus civitatis vestre mediante Venerabili fratre no-
stro J. Mutinensi Episcopo apostolice sedis legato
amicabiliter intervenit, prout in ipsius litteris ple-
nus continetur, scilicet sine pravitate provide facta
est et ab utraque parte sponte recepta et hactenus
pacifice observata, auctoritate apostolica confirme-
nul et presenti scripti pagina communimus. Cela
maiorem autem rei evidentiam tenorem ipsarum
litterarum de verbo ad verbum presentibus duximus
interendum. Quia talis est: Coram nobis illi. Livi-
^{misericordia}na ~~presente~~ Mutinensi episcopo apostolice se-
dis legato. Inter Venerabilem fratrem Albertum
Livoniensem episcopum et directos filios Iohannem
Regensem propositum et Wlch. magistrum mil-
tie Christi in Livonia ex una parte et Albertum
sindicum civitatis ex altera, super iurisdictione
ipsius civitatis et super moneta et super quibus
T Regensis nomine ipsius Civitatis

9

2

Sicut alio capitulo questio huiusmodi vertebatur.
Dicebant namque Sindicus pronominatus civibus
libere iudicem Civitatis constitutore eo quod habe-
rent ius Gotorum sibi ab Episcopo a constitutione
Civitatis concessum, super quibus interrogatus iam
dictus Episcopus, pro se, Preposito et Magistro pre-
sentibus et consentientibus, respondit quod a Consta-
tutione Civitatis concessit civibus in genere ius
Gotorum; de quibus omnibus de contentu nostro
eis placuit transigere in hunc modum, videlicet,
quod cives possint sibi libere iudicem eligere civita-
tis et electum debeant Episcopo presentare, et Epi-
scopus ipsum investiet: ille vero index de omni cau-
sa temporali cognoscat, homines autem qui sunt
de iurisdictione Episcopi vel aliorum qui ab Epi-
scopo feudum tenent, ut Magister, Prepositus
et alii, non teneantur sub predicto iudice repon-
dere nisi de contractibus et delictis in civitate
vel infra marchiam civitatis commissis et contractis.
Si autem Episcopus, Prepositus et Magister et Ab-
bas de Duncemonte haberint domos aut agros in
fra marchiam Civitatis et in his contractum fac-
rit vel commissionem, sub eo, cuius sunt domus vel
agri, debeat terminari. Et si quis civis [infra] in-

ridictionem Episcopi, Prepositi vel Magistri posse
siones habuerit vel ibi contracerit seu delictum
commiscerit, teneatur sub eo cuius fuerit iurisdictio-
nia, respondere. Monetam autem in Civitate
fieri cuiuscunque forme sit in potestate domini
Episcopi, dum tamen eiusdem bonitatis sit et ponde-
ris cuius est moneta Gotorum seu Guttlandie. Ci-
vies vero liberi sint in predictis capitulois, sicut
a ferro, theloneo, naufragio et duello. Omibus au-
tem volentibus intrare civitatem ad habitandum li-
ceat cives fieri predicte libertatis. Si quidem etiam
cives potuerunt probare infra triennium esse de civi-
te Teutonicorum commorantium in Curlandia, eadem
gaudeant, et Rigenses, excepto eo quod si Teutoni-
ci in Guttlandia instituerent aliquem sacerdotem, Ri-
genses tamen nunquam possint instituere sacerdotem.
Statim in Riga anno Domini M. CL. xxx, mense de-
cembri xxij Indictione, presentibus domino Lamberto
episcopo Senugallie, domino Guilemo episcopo Reve-
lenti, magistro Lamberto Consolidensi canonico, co-
mite Borgardo, Bernardo civi Rigensi, Ludolfo de
Honovere Lubisciensi canonico, mercatoribus et etiam
peregrinis. Nulli igitur confirmationis. Sigil.
Datum Laterani xxij kalendas decembris.

10

Alguskirjaga õige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr Lüüs Karttunus
Sonus traducte-academia lügez.

1227. Januarius. 17.

M

Arch. Vatic.
Reg. Vatic.
Vol. 13, f. 162
ap. 483.

Universis Regibus Russie. Gaudemus in Honore, a. M.
Domino quod, sicut audivimus, nuntii vestri ad
Venerabilem fratrem nostrum Mutinensem Epis-
copum ... Apostolice Sedis legationis a latere vestro
transmissi, eum humiliter rogaverunt ut partes
vestras personaliter visitaret, quia, impientes sa-
na doctrina salubriter instrui, parati estis omnes
errores penitus abnegare, quos propter defectum
predicationum, sicut dicitur, incurritis et pro quibus
iratus contra vos Dominus permisit vos hactenus
multipliciter tribulare, tribulandes acerius, nisi
de vita erroris ad viam properaveritis veritatis;
cum, quanto dirius duraveritis in errore, tanto
timore possitis angustias duriores, quia, et non
irascatur per singulos dies Dominus, in eos tamen
qui converti contempnunt, sue tandem vibrat gla-
diu ultionis. Per vos itaque certificari volentes
an velitis habere ab Ecclesia Romana legatum,
ut eius salubribus monitis informati catholice
fidei, sine qua nemo salvatur, amplectamini ve-
ritatem, Universitatem vestram rogamus, more-
mus et hortamur aliente quod super hoc volunta-
tem vestram nobis per litteras et fideles nuntios
intinctis. Interim autem pacem cum Christianis

de Livonia et Estonia firmam habentes, non impeditis profectum fidei christiane ne divinam et et postolice sedis incurratis offendam, que facile de nobis potest, quando vult, sumere ultiōrem, sed p̄t̄s, Domino langiente, per veram obedientiam et grāte devotōnis obsequia utriusque mercamini gratiam et favorem. Datum Lateran. xvij kalendas februario anni xy.

Algustürjega öige:

Roosne 11 aprillil 1919

Dr Linn Kastren
Soome teaduste-akademiatüje

1227. Januarii. 17.

Arch. Vatic.

Reg. Vatic.

Vol. 13, f. 162

epist. 484.

Teutonicis cibibus de Vill. inhabitatori-
bus Gotlandie. Etsi unitos Christifideles o[mn]i[us] Hon. III, a[ct]u 11.
stolica Pedes tanquam pia mater gerat in vice
cibus caritatis, eos tamen, quos in fide stabiles
et in opere conspicit efficaces, speciali dilectionis
affetu complectens, tanto ipsorum votis favet fa-
vorabilius quanto ipsi eius gratiam quam propriis
meritis sibi violentur iustius vendicare. Cum i-
gitur, sicut accepimus, zelo fidei christiane sue
censi noviter conversos ad fidem in partibus Li-
sonie et Estoniae a persecutionibus solvite defen-
datis, tam paganus quam Butonis viriliter obse-
stante, Nos vestris supplicationibus annuentes,
Vos, civitatem et portum vestrum sub Beati
Petri et nostra protectione suscipimus etc,
usque communimus, expressius exhibentes ne
quis pro eo quod ad Osilianorum et aliorum gen-
tium conversionem intenditis, vobis molestiam
inferat vel gravamen. Nulli ergo notiae prote-
stimis. Siquis autem etc, usque incursum.

Datum ut supra [Laterani] xvij kalendas februa-
rii anno xij.

Alguskirjaja õige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr. dñi Kastblu
Soome teaduste-akadeemia lõge.

v 1932. Januarius. 28.

M

Archiv. Vaticano
Reg. Vatic. Grego-
rii IX ann. V
Vol. 15 fol.
1504 epist. 172.

... Episcopo Semigallien. apostolice sedis legato.

Bum in minori adhuc officio constitutus de credito tibi ta-
lento fructum acceptabilem, et de labore tuo benedictionis
manipulos reportaris, digne vellet fidelis servus et pru-
dens supra familiam Domini, cui cibum doceas in tem-
pore ministrare, constitui meruisti, qui utique de gratia
in gratiam, et de virtute proficiens in virtutem, mundi de-
sideria abnuens, studiasti spiritu ambulare. Olim signi-
dem memor existens, quod nullum Deo sacrificium est acce-
ptius quam lucorum querere animarum fervore devotionis
accensus, ad mandatum dilecti filii nostri O. Sancte Nicolai
in carcere Tulliano diaconi cardinalis tunc apostolice sedis
legati in laboribus et periculis multis quasi Jordanem
cum Jacob in baculo pro gentium conversione maria tran-
siens, non solum cum duabus turmis ovium, verum etiam
cum diversis provinciis paganorum in eisdem credentium re-
measti, ad arcam sicut columba deferens ramum vi-
rentis olive in reconciliatione non paucis barbare na-
tionis. Eo igitur in gratia collata tibi a Domino sua-
vius delectati, quo exinde flores, et fructus provenient
gratiosi, cum non esset lucerna ponenda sub mo-
dio, sed supra candelabrum, ut tenebras multorum
illuminet collocanda, te in Semigallienensem episco-
pum manibus nostris luximur consecrandum. Indu-
bitatam quoque de te fiduciam ut pote non tam ar-
gumentis quam evidenter experimentis instructe

quod animarum salutem et xpiani cultus sitias inore-
mentum, ad que potens es in opere ac sermone, concessio
tibi in Livonia, Gothlandia, Vinlandia, Westonia,
Semigallia, Curlandia, et veteris neophitorum et paga-
norum provinciis et insulis circumpositis legationes offi-
cio profidei finibus dilatandis fraternitati tue per ape-
stolica scripta mandamus quatenus in locis eisdem li-
bere xpm annuntiis, corrigendo personas ecclesiasticas
et ecclesias reformato. Instituas quoque in eis, et inde
amoveas, cum opus fuerit, abbates, priores aliosque sub-
ditos et personatus habentes, promovens ad ordines
clericos, electiones episcoporum confirmans, eisque con-
secratio, et abbatis benedictionis manus impen-
dens, cum expedierit et videris oportatum. Virtute igi-
tur spiritus induitus ex alto commissam tibi sollicitu-
dinem tam laudabiliter studeas exercere, ut per mini-
sterium tuum in partibus illis fide catholica propage-
ta, ei placeas qui sibi placitos prouenit in salutem,
paratus quod supere roga veris compensare. Ne autem ti-
bi desit potestatis auctoritas, cui adest conscientie pu-
ritas, et presto esse creditur iudicium rationis, preten-
tium tibi auctoritate concedimus, ut contradictores et re-
biles excommunicationis, suspensionis et interdicti cen-
sura perellas, quia et nos sententiam, quam in tales
rite protuleris, ratam habebimus, et faciemus auctore
Domino usque ad satisfactionem contignam inviolabili-
ter observari. Tat. Beate v kal. februarii pontificatus no-
stri anno quinto.

Alguskirjaga õige:
Roojas 11 aprillil 1919.
Ardm. Kerttunen
Soome teaduste-akadeemia liige

1232. Januarius. 30.

16

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Gregorii
IX, ann. V, vol.
15 f 151 v,
epist. 177.

.. Rigensi et .. Localensi episcopis et fratribus Militie Templi de Livonia et universis ceteris Rigensibus. Ad nostram noveritis audientiam pervenisse quod cum super Wironie, Gorue et Maritime ac aliis provinciis inter Teutonicos et Danos olim questio verteretur venerabilis frater noster .. Mutinensis, episcopus tunc apostolice sedis legatus, de assensu partium eas ad manus nostras recipiens illas in reditu suo magistro J. Capellano eius, nomine nostro tenendas et postmodum magister predictus easdem nobis sub certa forma commisit, si-
cut in litteris inde confectis plenius continetur. Cum igitur venerabili fratre nostro .. Semigallieno ^{oppidum} episcopo legationis, in illis partibus ducerimus con-
tendum presentium vobis autoritate manda-
mus quatenus, sublate cuiuslibet difficultatis et ap-
pellationis obstacle, easdem provincias, cum omni-
bus pertinentiis et iuribus suis restituatis nomine
Romane Ecclesie tenendas episcopo memorato. Non
obstantibus litteris a sede apostolica vel carissimo in Christo
filio nostro illustre Romano reum imperatore semper
augusto, Ierusalem et Sicile rege seu .. nato ipsius
ad vos vel alias impetratis. Alioquin eidem episco-
po nostros damus litteres in mandatis, ut vos ad
hac autoritate nostra cessante appellatione compellat.
Datum Beate iij kal. februarii pontificatus nostri anno
quinto.

Alguskirjaga õige:
Roomas 11 aprillil 1919.
Dr. A. Karttun
Soome Teaduste Akadeemia lüge.

1932. Januarius, 30.

17

Archiv. Vaticano
Reg. Vatic. Grego-
rii IX ann. V,
vol. 15, fol. 152
epist. 178.

.. Semigallieni episcopo apostolice sedis
legato. Fraternitati tue per apostolica scripta
mandamus quatenus in quibuscumque terris in
Livenie et Livonie partibus ac regionibus circum-
positis ad fidem & conversis non sunt dioeceses li-
mitate, ipsas ad manus nostras recipere non pos-
ponas. Contradicentes si qui fuerint, vel reperiuntur
per censuram ecclesiasticam: appellatione remota
compescens, invocando nichilominus ad hoc, si necesse
fuerit, suffragium brachii secularis. Datum ut supra
etc. [Beate iij kal. februarii pontificatus nostri anno
quinto].

Algus kirjaga öige:

Roomas 11 aprillil 1919

Algus Kirjaga

Soome teaduste - akadeemia lüge.

Dr Linn Kastman

Soome teaduste - akadeemia lüge.

1932. Februarius. 3.

18

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Gregorii
IX, ann. V, vol.
15 fol. 151v
epist. 176.

.. Episcopo et Capitulo, milibus & et
civibus Pragensibus. Universitati vestre presentium
auctoritate mandamus quatenus de Curlandia,
de Semigallia, de Osilia et alias obides illarum
partium, quos tenetis resignare curetis Ecclesie Ro-
mane nomine, cum eisdem provinciis, venerabili
fratri nostro.. Semigallieni episcopo apostolice se-
dis legato, ad disponendum de ipsis, prout utilita-
te ac statui terre dilatationi fidei; necon et ho-
noris Ecclesie viderit expedire. Non obstante arbi-
trio ab eo vobis extorto per quod ipsum obviabiles
litteris et rebus aliis spoliastes, vel aliquibus littera-
ris si que vobis super divisione terrarum auctori-
tate apostolica sunt concessae. Alioquin sententiam
etc. ut supra. Datum Beate iij nonas februario
pontificatus nostri anno quinto.

Algudirjaza öige:

Roomas 11 aprilil 1919

Dr Lüx Kastner
Sonne teadusti-akademia lüge.

1932. Februarius, 3.

19

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Gregor.
vii IX, ann. V
Vol. 15 fol. 153
epist. 182.

.. Episcopo Semigallien. apostolice sedis legato. Bum ecclesia in partibus Livonie. Vinlandie, Westonia, Semigallie, Curlandie ac ceteris neophitorum provinciis et insulis circumpositis adhuc parvula etc. usque contingat. Curam episcopatum Revalie, Wironie ac aliorum de Livonia, Vinlandia et Westonia dum vacant, vel eorum episcopi sunt absentes, tibi personaliter usque ad benefacitum nostrum duximus in spiritualibus fiducialiter committendam. Quocirca fraternitatem tuam etc. usque commissam tibi curam ita gerere studeas etc. usque commendare. Letteris si que sunt super hoc a sede apostolica impetrare, penitus revocates. Datum ut supra [Reate iij nonas februarii pontificatus nostri anno quinto].

Algus kõrjaga õige:

Roomas Aprillil 1919.

Dr Lüüs Karttunen

Soomse Teaduste akadeemia liige.

1932. Februarius. 30.

20

Archiv. Vatis.
Reg. Vatis. Grego.
rui IX ann. V,
Vol. 15 fol. 153.
epist. 181.

.. Episcopo Semigallieni apostolice Tediis

legato. Cum ecclesia in partibus Livonie, Vinlandie, He-
stnie, Semigallie, Curlandie ac ceteris neophitorum
provinciis et insulis circumpositis aliove parvula sit,
et ubera non habeat, ne si, quod absit, filius eius per ba-
ptismi gratiam regeneratus in Christo lae doctrine defuerit,
vel eos subtracto nutrimento deficeret, vel venenato erro-
ris poculo inebriari contingat, terram Curlandie cum
pertinentiis suis tibi personaliter quoad vixeris duxi-
mus fiducialiter committendam. Quicirca fraternita-
tem tuam monemus attente per apostolica tibi scripta
mandantes quatenus memor quod nullum Deo sacri-
ficium est acceptius, quam lucrum querere animarum,
que Christi sunt querens commissam tibi terram ita tra-
ctare studeas fideliter et prudenter, quod samarita-
nus qui presto est quod supererogaveris compensare
tibi mercedem reddat in retributione iustorum; et
nos diligentiam tuam dignis debeamus in Domino
laudibus commendare. Litteris si que sunt super
divisione terrarum obtente penitus revocatis. Datum
Beate iii nonas februarii pontificatus nostri anno
quinto.

Alguskirjaga õige:

Romus 11 aprillil 1919

D. Lün Kathua
Sorve teadurte-akademia liige.

✓ 1932. Februarius. 3.

21

Archiv. Vaticano
Reg. Vaticano. Gregorius
IX. ann. V vol.
15 fol. 151^v
epist. 174.

... Episcopo Semigallien. apostolice sedis legato

Fraternitati tue presentium auctoritate mandamus quatenus universis christifidelibus infra tue legationis terminos constitutis, ne cum paganis terrarum ipsiarum aut hecenescive super pace vel trucequa tenenda seu aliquo censu texando tuo legationis tempore sine tuo assensu inire presumant distinctius inhibere proores. Contradictores in tue legationis finibus constitutos, si opus fuerit, per ensuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Pat. bate uij nonas februarii pontificatus nostri anno quinto.

Alguskirjaga öige:

Romae 11 aprillil 1919.

Dr Lüx Karttner

Soomse teaduste-akadeemia liige.

1939 Februarius. 4.

Martini 6.

22

Archiv. Vatic.
Reg. Vat. Gregor.
vii IX ann. V,
Vol. 15, fol.
151^v, epist. 175.

.. Episcopo et Capitulo maioris ecclesie et
civibus Rigen. ac militibus & de Livonia. Cum vene-
reabilem fratrem nostrum B. in episcopum Semigalliensis
ecclesie diuenerimus promovendum, munus consecratio-
nis propriis manibus impendentes eidem, sibi officium
legationis in illis partibus nichilominus committendo
universitati vestre per apostolica scripta mandamus
quatenus Semigalliam cum pertinentiis et obviis
suis, non obstantibus aliquibus litteris si que volis ab
aliquo vel aliquibus super divisionibus terrarum
conversarum vel convertendarum etiam auctoritate apo-
stolica sunt concessae, aut donatione aliqua, venditione
vel alienatione alia facta ab L. qui se quondam
pro episcopo Semigallienti gerebat, qui canonicum,
ut dicitur, non habuit ingressum ibidem, eo quod
a ho. me. Rigeni episcopo fuisse noscitur institutus,
qui instituendi episcopos auctoritatem solummodo
non substituendi in terris de novo conversis et ecle-
siae cathedralibus iam edificatis habebat, episcopo resti-
tuatis eidem. Alioquin sententiam quam idem epi-
scopus rite tulerit in rebelles, ratam habebimus et fa-
ciemus auctore domino usque ad satisfactionem condi-
gnam inviolabiliter observari. Datum heate iij nonas
februarii pontificatus nostri anno quinto.

Hannover 28.1.

Alguski jaga õigl:
Romas 11 aprillil 1919.
Võduru Kartuma
Sonne toadusto-a Kademia liige.

1932. Februarius. 5.

23

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Gregorii
IX ann. V Vol.
15 fol. 151,
epist. 173.

... Episcopo Semigallien. apostolice sedis
legato. Quanto personam venerabilis fratris nostri...
episcopi Rigenensis sinceroris caritatis brachius ample-
xamus, tanto vehementiori dolore afficiimur, quotiens ea
nobis de suis actibus referuntur per que Deus offendit
tur et denigratur apud homines fama sua. Ad nostram
siquidem audientiam novis pervenisse, quod cum Co-
me. Rigenensis episcopi predecessores sui fidem christia-
nam iam pridem viribus, potentia et sollicitudine in
Livonie partibus taliter studuerint propagare, quod
divina cooperante gratia scios extendit ibidem funi-
culos longiores. Ipse nunc quod dolentes referimus,
instigante humani generis inimico catholice fidei
incrementum in sue salutes dispendum contra prohi-
bitionem sacrosancte Romane Ecclesie matris sue. ac
tuam, te tunc in minori officio constituto, dilecti filii
nostri O. Sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconi
cardinalis, dum in illis partibus legationis officio fun-
geretur, vices genente ibidem munus provide im-
pedivit, pro eo quod plantationem novellam ad catho-
licam fidem conversam a servitute diaboli liberatam,
sue subiecti servituti, cui ta in favorem fidei de as-
sensu Rigenensis Capituli, civium Rigenium et militum
de Livonia ecclesia Rigenese vacante, statum in-
dulserat libertatis. Propter quod timor incutitur
convertendis, et ad apostasiam, conversionem provo-
cantem. Preterea dictus Rigenensis episcopus iura sibi

spiritualia in aliis terris usurpans, nec episcopatus fundari de novo, nec ecclesias in locis ad hoc idoneis fabricari, nec soli etiam decimas sustinet, contra sanctiones canonicas illico veniendo, ecclesie superdictae nuntius nichilominus credere contempnens. Quia vero hec si vera sunt, coniventibus oculis pertransire nec possumus, nec debemus, eidem episcopo nostris dedimus litteris in mandatis, ut de cetero a premissis excessibus omnino desistat. Quia in causa fraternitatis per apostolica scripta mandamus quatenus so dictus episcopus mandatum nostrum super hoc neglexerit adimplere, tu cum advocate ad hoc, se necesse fuerit brachio seculari, ab huiusmodi presumptione per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescas. Dat. Create nonis februarii, pontificatus nostri anno quinto.

Alguski rījga öige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr Linn Kartum

Sorve Teaduste-akademia lüge.

1934. Februarius, 9.

25

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic.
Greg. IX. ann.
VII., vol. 17,
fol. 151,
epist. 559.

.. Semigaliensi episcopo. Licet olim
tibi legationis officium dunerimus committendum,
quia tamen super hoc intendimus aliter prouidere,
illud de certa scientia revocantes, mandamus atque
precipimus quatenus negotiis tibi ab apostolica sede
commissti, receptis presentibus omnino supersedere proores
Dat. Katerani v idus februario anno septimo.

Alguskirjaga õige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr Lius Karthaus

Soomse Teaduste. akadeemia lõige.

1234. Februarius, 9.

256

Archiv. Föder.
Reg. Vol. 10
Prog. 18.
an. VII. vol. 18,
17, fol.
180°. sp.
587.

.. Semigalienii episcopo. Nam venerabilis

lis frater noster W. episcopus quondam Mestmen. ad par-
tes Livonie, Prusie, Gothlandie, Vinlandie, Estoniae,
Semigalie, Perlandie et ceterarum neophytorum et pa-
ganorum provinciarum ac insularum circumpositarum
commisso sibi plene legationis officio transmittamus tua
legationis officium, et directas ad te super limitatione
episcopatum et super aliis omnibus a nobis litteras
revocantes, mandamus quatenus eundem episcopum
tamquam legatum sedis apostolice, immo personam no-
stram in eo recipiens hilariter et honeste pertractans
ipsius salutaribus monitis et mandatis intendas
humiliter et devote. Alioquin sententiam quam in
te rite duxerit promulgandam ratam habebi-
mus et faciemus autore Domino inviolabiliter obser-
vari. Dat. Catorci v. idus februarii anno septimo.

Alguskirjaga õige:

Roomes 11 aprillil 1919.

Dr. Jüri Karttunen
Soome teaduste-akadeemia liige

27

1934. Februarius. 15.

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Gre
gorian. ann.
VII, vol. 17.
pls. 150,
spic. 555.

W. episcopo quondam Matinensi aposto-
lice sedis legato. Sicut episcoporum translatio et mu-
tatio sedium ad Romanum pontificem de iure per-
tineat, nec sit absque ipsius licentia facienda, utrum
que tamen tunc demum debet fieri cum urgens ne-
cessitas et evidens utilitas id fieri persuadent. Nam
itaque sicut nostris fuit auribus intimatum in
Revelawironia et quibusdam aliis terris legationi-
tue commissis tanta sit temporalium rerum ins-
pia quod non solum unius uni, sed etiam viarum du-
rum episcopatum uni episcopo sufficient facultates,
et propter eorum defectum salus negligitur anima-
rum. Nos volentes ipsarum saluti consilere, ac devo-
tionem tuam prosequi gratia speciali; ut credite
tibi legationis officium ad honorem Dei; et anima-
rum salutem proficiat earundem, presentium tibi
auctoritate concedimus ut episcopatus unire ac
dividere valcas, et transferre de uno loco ad alium,
instituere de novo episcopos, et consecrare et limitare
episcopatus ubi expedire videris in predictis terris
cum utilitas et necessitas hoc exposcent. Contradicto-
res etc. Dat. Laterani xv kal. martii anno septimo.

Auguskiiga õige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr Lün Kästne
Soome teadusto-akadeemia lüge.

1934. Februarius, 21.

28

Arch. Vatis
Reg. Vatis.
Greg. IX.
an. VII vol.
14. fol.
1504 ep.
558.

Universis & fidelibus per Laponiam,
Pruсiam, Gotthlandiam, Vinlandiam, Estoniam,
Semigalliam, Curlandiam et ceteras neophitorum
et paganorum provincias at insulas constitutis. Inef-
fabilis dispositio Creatoris, sic a creatura mundi sua
invisibilia revelavit hominibus, ut per ea que facta sunt
intellecta conspiciantur, quamquam per speculum et
enigma sempererna quoque virtus eius et divinitas, ita
ut excusabilis non sit homo, quia cum cognovissent Do-
minus non sicut Domini glorificaverunt, aut gratias
egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obsec-
ratum est insipiens cor eorum, mutantes gloriam incor-
ruptibilis Dei in similitudinem ymaginis corruptibili-
lis hominis, et volucrum, quadrupedum et serpentum
et creature seruire quam Creatori potius eligentes. Sed
omnipotens Deus ne tam digna creatura, ad ymagi-
nem et similitudinem condita Creatoris prolata volu-
ribus celi et bestiis universae terre periret, et ipse suo
proposito fraudaretur, qui propterea fecit hominem,
ut illum agnosceret, diligeret agnatum dilectum ha-
beret, si que fieret inextimabili felicitate beatus, exur-
gens propter misericordiam inopum et gemitum paupe-
rum perfidem in sanguine ipsius propitiatorem pro-
posuit suum unigenitum Ihesum Xpm ad ostensionem
iusticie sue ob remissionem precedentium delictorum,
ut ipse iustus iustificaret cum qui ex fide est Ihesu

¶ sine qua nullus iustificari potest omnino te
stante propheta, qui ait: Justus ex fide vivit. Nam
igitur via eundi ad Deum vivum et verum prope
rita princeps mundi huius quorundam mentes
infidelium adeo excoaruit, ut lux evangelica
eos non valeat illustrare, sed adhuc infidelita-
tes tenebris obvoluti non invicent Deum qui prope
est omnibus invocantibus eum in in veritate,
nem quicumque invocaverit nomen Domini sal-
vus erit. Sed quoniam, ut ait Apostolus, quomodo
invocabant in quem non crediderunt, vel quomo-
do credent ei quem non audierunt? aut quomodo
audient sine predicante, et quomodo predica-
bunt nisi mittantur? Fuscitart olim Dominus
spiritum venerabilis fratris nostri W. episcopi
quondam Mutinensis, qui de mandato sedis
apostolice ad paganos illos accedens, qui circa re-
giones vestras existunt, non modicam multitu-
dinem corundem ad agnitonem veritatis alle-
duxit, multorum in eis errorum generibus ex-
terpatis, quibus ita miseri tenebantur implice-
ti, ut cultum & ani nominis non habentes om-
nem intentionem suam cultui tantum visibi-
lum applicarent. Verum idem episcopus eleva-
tis oculis, videns quod regiones vestre alle sunt
iam ad messem, cum Iherus xpo Deus et Domi-
nus noster sisca accepimus super gentem
vestram

vestram clementer respiciens hostium eius salutis
dignatus sit aperire, ac ad spirituales delicias convertio-
nem videlicet gratia eiusdem totis desideriis, totisque
animi medullas suspirans, nobis qui locum illius li-
cet immerito tenemus in terris, qui discipulus suis
ait: Rogate Dominum messis ut mittat operarios in
messem suam, cum multa precum instantia et la-
oriarum affluentia supplicavit, ut cum expertus in
re laboriosa certamina pastoralis, quicquam possit
dicere cum Apostolo: Bonum certamen certari, cursum
cupiat perfectioris operis consumare, ut ei corona iuste-
tie de reliquo reponatur, ipsum episcopatu propter vos
Mutinense dimisso, paratum pro vobis, si opus fuerit.
Item calicem bibere passionis, in messem Domini
mittere dignaremur. Nos igitur pium eius et sanctum
propositum in Domino commendantes, ac revocantes
legationis officium, et universas litteras et indulgen-
tias venerabili fratri nostro episcopo Semigaleensi con-
cessas, eum ad evangelizandum gentibus nomen Do-
mini nostri Ihesu & commisso sibi plene legationis
officio, ad partes ipsas prouidimus destinandum,
ut auctore Domino tamquam diligens cultor agri
dominici evellat et destruat, dissipet et disperdat,
edificet et plantet, prout sibi Dominus ministra-
bit. Non enim itaque universitatem vestram at-
tentate et hortamur in Domino per apostolica vobis scri-
pta mandamus quatenus prefatum episcopum

tamquam legatum sedis apostolice, immo personam
nostram in eo recipientes iheriter, et honeste tra-
stantes, ipsius salutaribus monitis et mandatis, pro-
nis mentibus intendatis, et que inter vos statuenda
dixerit tamquam devotionis filii teneatis firmiter
et servetis, alioquin sententiam, quam rite tulerit
in rebelles, ratam habebimus et faciemus auctore D^o
mino firmiter observari. De ipsius enim circumpe-
tione provide illam fiduciam obtinemus, quod dei
gente domino gressus eius de sparsa semine reporta-
bit cum exultatione manipulos fructuum eterno-
rum. Dat. Zaterani viij kal. Martii, anno septimo.

Alguse kirjaga õige:

Roomas 11 aprillil 1919

D^rdu^s Kastanee^s
Soome Teaduste-akadeemia liige.

B71

Actas
Reg. lat. 92
gen. 18 an.
VII, 186.17
fol. 77f.
n. 339.

1834. Novembris, 20.

"Opimus Ecclesie et Turlatum: Etsa"

Am. dicendum est. Regum: magistris: et al nostram
marii audirendam personam quod venerabilis pa-
tri nostro N. episcopus Argentorati: magister et fratres mi-
sterrum in Sacra et rebus Ripienti ecclesiæ reverentia
solis agnoscere, cui publice catholices fœderis tamquam
modi defere, venerabilis fratre nostro B. Vermigliensi que
age locum in partibus illis legationis officio fungeretur, in
persona eius et audiens eorum, ac neophytes et alios
civis Romane fidelibus, non sine nostro contemptu, dona
pro gracia et iniurias quamplurimas non sunt veritate
irrogare, terras, possessiones et alias bona, que beli Petri
civili existunt, occupare per violentiam presumentes
et alii committentes enormia, per que fidei negotium
in predictis partibus plurimum impeditur. Super hinc
igitur, que sub dissimulatione transire negundimus,
certifico volentes, discretioni vestre per apostolica
scripta disticto precipiendo mandamus quatenus
eundem ligensem episcopum, ut personaliter, et magi-
strum et fratres ac cives predictos, ut per procuratores
idoneos usque ad festum nativitatis beate Marie primo
vestrum, quod eis pro peremptorio termino assigna-
mus, comparet coram nobis responsori super hinc, que
continentur in cedula, quam vobis sub bulla nostra
mittimus interclusam, auctoritate nostra, sublate
appellationis impedimento, cogatis. Ut autem veritas

nobis plenius patet, et vos ipsi in propriis personis
ad presentiam nostram venire curretis, et illas quorum
nomina in eadem cedula continentur per censuram
ecclasiasticam ad nos compellatis accedere, ut apud se
dem apostolicam super premissis perhibeant testimoniū
veritati. Datum Perusii xij kal. decembris non
ticipatus nostri anno octavo.

Alquski rījega örge:

Romus 11 aprilis 1919

Frðrður Kasthimer

Sorve tradusto-akademia liige

Archiv. Vatic.
 Reg. Vatic.
 Greg. 18 anno.
 IX-XI, vol. 18
 fol. 108 ep. 382.

1936. Februarius, 15.

... Episcopo quondam Martinen. apostolicis sodis
 legato. Ut terra vasti solitudinis, quam Dominus in par-
 tubus Livonie, Semigallie, Curonie ac Estonie per ministe-
 rum predicatorum adducens ad cultum nominis Xani
 de semine verbi sui fecit nova fidelium regente multulare,
 quod abit, in saltuginem redigatur, sed potius crescentes
 in messem in fructum cauberet oportunum, expediet ut
 & fideles a paganis, qui adhuc gentilis erroris horrore
 sunt hispidi, tanquam spine nullatenus opprimi per-
 mittantur sed potenter defendantur ab eis, alias congruis
 auxiliis confundendi, quatinus non solum a veritatis
 ipsi tramite deviri cogantur, verum etiam in fide for-
 tius radicatae conversionem alii valeant efficacius sua-
 dere. Quantus enim dolor, quantusve pudor esset popu-
 lo Xano, et maxime circumspecte regioni, si terra plus
 rimis laboribus et expensis Dominus acquisita, per de-
 sidiam fidelium perderetur. Ut ergitur tam arduum
 negotium fidei salubriter promoveri valeat, divina
 clementia misericante, ac feliciter consumari fraterni-
 tatem tuam monemus et obsecramus in Domino in
 remissionem tibi peccaminum iniungentes quatenus
 assumpto predicationis officio propter Deum paupe-
 rum crucis signatorum in Bremensi provincia, neconon
 in Magdeburgen, Havelburgen, et dimidia Bramdeber-
 gen, versus Albeck in Verden, Minden, et Rudebur-
 gen, discensibus, ac Hollandia, cum quibus duximus

(1)

atio
Grege
18,
5,
8,-

dispensandum vota peregrinationis convertens in suo
cursum fidelium predicatorum, tam eos quam alios
fideles in eisdem provincia et diocesibus constitutos,
ad nimiam caritatem quam ^x pros eos dilenit, et diligat
respectum habere, et ei retribuere aliquid pro omnibus,
que tribuit ipse illis monitis et exhortationibus suis
^{secundum} sed datum tibi a Deo prudentiam informare proores
diligenter et sollicite postulans, ut ipsi redempti pretio
glorioso, in quos tanquam viros xpianos et catholicos ^{en}
dem opprobria exprobrantium & debent se viriliter
et potenter accingant velut gelum Dei habentes ad
applaudum (^{sec}) nomen fidei ^{Ex}ane, et liberandum
proximos de manibus paganorum profecturi, ^{secundum} sed tuum
consilium et acturi, ita quod et ipsis premium debeatur
eternum, et infideles non possint quod impune &
nomen impugnaverint gloriari. Circa personas vero
et terras, quas Dominus ad fidem vocaverit, taliter
providetas, quod neophyti congrua libertate gaudeant,
ordinentur ecclesie et dotentur, nec infidentur de
cime, et terra sine nostro beneplacito nullatenus di
vidatur. Preterea episcopos ascensos iam sedes, quorum
ecclesie sunt dotate, fratres quoque Milicie & obtenen
tes possessiones et castra, et cives Rigenses cum habeant
civitatem, necnon neophyti, qui per munimenta ca
storum aliquam tutelam habere noscuntur, moneas
diligenter, et inducas, ut cum peregrinorum auxilio
ad facientes munitiones pro neophytis, paganis
expositis, et ad ordinandas sedes episcopis adhuc
vagantibus.

(1936, Februarius, 15.)

36

atuo
Grego
18,
5,
8,-

vagantibus intendant fideliter et devote. Cum autem
multa necessitas enigat, ut illuc fidelium subsidium
transmittatur, et dignum sit, ut in tanto negotio laboran-
tes debita pro labore stipendia consequantur, et libentius
securi de retributione procedant, nos de omnipotenti Dei
misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius
auctoritate confisi, tam cruce signatis, quam signandis
ad hoc in provincia et dioecesi supradictis, qui laborem
istum in propriis personis subierint, et expensis, et eis,
qui in alienis expensis illuc accesserint ibidem ad
minus per unius anni spatium Domino servituri, seu
illis qui ad subventionem predictorum fidelium de
propriis facultatibus ministrabunt, illam remissionem
percaminum indulgemus, que conceditur predictis mo-
dis subvenientibus Terre Sancte. Dat. Veterbiæ xv kal.
Martii anno nono.

Algukirjaga öige:

Rooms Maijillil 1919.

Dr Liss Kathmer
Sonns Teaduste-akadeemia liige

(2)

1936. Februarius, 23.

b7

Archiv. Vatio
Reg. Vatio. Grego-
rii IX, vol. 18.
fol. 110v.
epist. 388-

G. episcopo quondam Mautinensis. peniten-

tario nostro. Apostolice Sedis legato. Venerabilibus fratre-
bus nostris.. Semigaliensi ex parte una.. Rigeni et..
Tartateensi episcopis ac.. magistri et fratrum Militie X
in Livonia ne non et civium Rigenium procuratoribus
ex altera in nostra presentia constitutis et eodem Semiga-
liensi multa proponente adversus episcopos et procurato-
res eodem, tandem ven. fratrem nostrum.. Sabineusem
episcopum concessimus auditorem. Idem vero auditor in
tellectis que fulre proposita coram ipso, nec non respon-
sionibus et confessionibus tam eiusdem Rigenis episcopi
quam procuratorum ipsorum et per episcopos, abbates
et plebanos de illis partibus apud Sedem apostolicam exi-
stentes de statu tere, videlicet de iuribus ecclesiarum tam
cathedralium quam parochialium, assignatione diocesum
et limitationibus earundem, solutione quoque decimarum
ac ipsarum infestationibus et alienationibus et beneficiorum
sacerdotum, gravaminibus etiam et oppressionibus, ac sor-
titutibus neophitorum et eorum consuetudinibus contra
legem divinam in matrimonii contrahendis, sollicito in-
quisito, que invenit nobis et fratribus nostris retulit fo-
deliter et prudenter. Nos sicut super hiis cum fratribus
nostris deliberatione habita diligenter, de ipsorum consi-
lio sic duimus statuendum, ut predicti magister et
fratres resignent in manu tua Ecclesie Romane nomine
munitionem Castri Rivali Revaliamque et Hariam

(1)

Vironiam et Geroam restitutio[n]e perceptorum ex eis fructuum
nostris beneplacitis reservata, reddant spolia occisorum et pe-
cuniam pro redempti[on]ibus captivorum in bello apud prefa-
tum Castrum Rival[us] ac reficiant castra Aguilethi et Godem-
bech et infeudationes quas fecerunt in terris eisdem non
differant revocare. Prefatus quoque Rigensis episcopus tres
parochias quas tenet in Maritima, et sextam partem quam
detinet in Osilia, ac predicti cives Rigenses sextam par-
tem quam tenent ibidem venerabili fratri nostro... episco-
po Osiliano resignent, parochiales ecclesie seu plebes
in omnibus diversibus tertiam partem percipiant deci-
marum, et tot capelle constituantur ibidem que sufficie-
re possint ad regimen populi xpiani, ita quod singu-
lis capellulis decem marce in redditibus assignen-
tur. Neophyti teneantur ad iura parochialia et
in causis spiritualibus et ecclesiasticis non nisi per
locorum episcopos iudicentur, et ne dicti neophyti
per oppressiones aliquas retro respicere compellantur
nihil ab eis nisi pro expeditionibus et defensione
terre penitus, et tunc cum debito moderamine exiga-
tur. In causis vero secularibus, que forum ecclesiasti-
cum non requirunt, stent iuri coram indice seculari,
in quo si eos gravari contingat, poterunt ad suos episo-
cos appellare, idem quoque episcopi gravari eos
contra iustitiam non permittant. Preterea supradicti
neophyti libere primas uxores suas retineant, quas
ante baptismi gratiam accepérunt, hiis dumtaxat
exceptis quas habere prohibet lex divina. Post bapti-
smum

annum autem in matrimonio contractantibus servent canonicas sanctiones. Ideoque mandamus quatenus quod a nobis super premissis ordinatum est faciens iniustitiam observari, omnes alienationes et infundationes decimarum quas iamdicti episcopi et 2. clericius ac modicis vicariis eisdem 2. feuisce noscuntur permissus revocare proures. Contradictores etc. Ne ceteris vero episcopi et aliis ecclesiarum prelati investituram rerum temporalium a personis secularibus nequaquam recipiant, sed a legato Iesu Apostolice, qui erit ibi pro tempore, vel ab eo quem ibidem Romana Ecclesia duxerit ordinandum. Datum Viterbiæ vij kal. Martii anno nono.

Alquskirjape öige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr Linn Karttunen
Joens Tiedeste-akademian lõige

(2)

1936. Martius, 22.

Archiv. Viterbo
Reg. Vatis. Gra.
zorii IX ann.,
IX-XI, vol.
18. fol. 140,
ep. 19.

G. episcopo quondam Martinum penitentia-
rio nostro apostolice sedis legato. Venerabilis f. n. . .
Lundensis archiepiscopi lecta coram nobis petitio
continebat, quod cum terra Estoniae de rito paganorum
per industram et sollicitudinem karissimi in \ddot{x} filii
nasti regis Danorum illustres et b. me. Andrei Lundens.
archiepiscopi, qui personaliter illuc cum exercitu labora-
runt, ad cultum devenerit \ddot{x} anum, idem archiepiscopus
de licentia sedis apostolice tres episcopatus scilicet Bea-
len, Wironen. et Ravalen. creavit ibidem, ipsos suffra-
ganeos ecclesie Lundens. constituens in singulis episcopis
ordinando, in quorum possessione pacifica cum eadem
ecclesia aliquamdiu permanisset, et tandem captivato
rege predicto fratres Milite \ddot{x} in Livonia, et quidam
alii ipsi terre vicini violenter occupantes eandem, eis
inde episcopis, non solum temporalia sed spiritualia
suis usibus applicarunt. Duare archiepiscopus ipse
postulavit humiliter, ut providere Lundensi ecclesie
per restitutiones beneficium dignaremur. Cum igitur
nobis constet tam per confessionem procuratoris co-
rumdem fratrum quam alias, dictam ecclesiam extitisse
mandamus quatenus ad manus tuas spiritualia ipsa
recipiens vice nostra, ad ipsa in eisdem episcopatibus
restitutas archiepiscopum memoratum. Contradictores
etc. Super episcopatu vero Bealen. iamdicto, sic ipsi eco-
sie studeas providere quod eius iustitia non ledatur.
Dat. Viterbiæ \ddot{x} ; kal. aprilis anno decimo.

In quell pos.
unione huius
modi spiritus
biunc in pre-
dictis Wironen
et Ravalen. ap-
sopatibus

39 40

Alguskiirjaga öigl:

Romus 11 aprillil 1969

Dr. diin. Karttum
Tornu Teaduste-akadeemia liige

1936. April. 10.

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Grego-
rii IX, ann. X
Vol. 18 ep. XXX

W. episcopo quondam Mutinensi penitentiarie nostro apostolice Sedis legato. En parte karissimi in & filii nostri.. Dacie regis illustres fuit propositum coram nobis quod cum fe. re. Innocentius et Honorius Romani pontifices predecessores nostri sibi duxerint concedendum, ut terram quam suis vel suorum laboribus et expensis eriperet de manibus paganorum regno suo et eius ecclesiis applicare, idem personaliter cum exercitu et magnis laboribus ac expensis in Estoniam proficiens, ad fidem & multos cum auxilio eius traxit ibidem, occupando et firmando inter alia quoddam castrum quod Revalia nominatur, set eo postmodum captivato, fratres Militie & in Livonia mandante magistro Johanne capellano tuo castrum obsecere prefatum, et sic custodes ab ipso rege inicii deputati, illud magistro et fratribus dictae Militie recipientibus Ecclesie Romane nomine reddiderunt. Quare petebat ut castrum ipsum cum pertinentiis suis et fructibus perceptis ex eius siobi restituiri faceremus. Quia vero predicto regi tanquam catholicis principi et Ecclesie Romane devoto, nolumus in suo iure deesse, qui sumus omnibus in iustitia debito, cum constet nobis tam per confessionem procuratoris corundem fratrum quam alias dictum castrum per eundem regem in terra inimicorum fore fundatum, mandamus quatenus ipsum

ad manus tuas nomine nostro recipiens postquam
 illius possessionem habueris corporalem, dicto regi
 castrum cum pertinentiis suis restitus supradictum.
 Proviso nichilominus ut inter prefatum regem
 ex una parte, et supradictos fratres et alios, qui castrum
 denincent memoratum, ex altera firma pacem amica-
 bilis compositio intercedat. Iactionibus, renuntiatione-
 ribus et cautionibus idoneis interiectis, quod prolam-
 pnis et iniuriis hinc inde illatis, neconon occasione
 proventum de terris ipsum regem contingentibus per-
 ceptorum a fratribus supradictis, vel expensarum
 quas in eodem castro idem fratres asserunt se fecisse,
 nullatenus decetrum alterutrum se molestent, et super
 hiis omnibus ad iniuriam se absolvant. Contradictores
 etc. Vat. Viterbiæ iiiij idus aprilis anno decimo.

Aegurkinja õige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr Jüri Karttunen
 Roomse tradusete akademia lõge.

1937. Maius, 13.

43

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Greg.
IX, vol. 18, fol.
286. v epist. 66.

Episcopo quondam Martiniensi
penitentiaris nostre apostolice sedis legato
De unione que per sedem apostolicam de-
dilectis filiis... magistris et fratribus Hospita-
lis Sancte Marie Teatonicorum Ierusalem-
tani; et fratribus Milite xpo de Livonia.
Domino inspirante provenit, spem firman-
gerimus, quod ex ipsa divina faciente gra-
ta multiplex utilitas procuratur. Sed
cum hoc non quam possit provenire fau-
lens quam quod terre status sit a quibus
cumque calumpniis expeditius paternita-
tem tuam rogamus et ortamur in Domino
Ihesu xpo quatenus karissimum in L. fi-
lium nostrum.. illustrem regem facie
per te si se facultas obtulerit, vel per litter-
as et nuntios speciales ad hoc iuncta scien-
tiam tibi desuper attributam inducas stu-
dio diligenter, quod cum prefatis fratribus
Hospitalis postquam ad partes ipsas per-
venerint sublata cuiusquam materia que-
stionis, que sunt pacis et tranquillitatis
habeat et eisdem devotione perpetua sibi
constituant obligatos, presertim, ceteri ipsi

44

de Castro Revelat sub eorum dominio semper pacifice teneatur iusta providentiam tuam parati sint faciendum assumere quod tam eis quam dicto regi sit congruum et partes utriusque utriusque profectibus opportunum. Quod autem super huius feceris et cupientibus nobis inde rumorem audire leticie non postponas sinceritatis tuae litterarum aperire. Dat. ut supra [Viterbi iij idus Maii anno undecimo].

Vatic.
Greg.
18, fol.
t. 65.

Algukirjaga öige:

Romus 11 aprillil 1919.

Dr. Jüri Kästlin
Sorme teadustele-akadeemia liige

12.

Tallinnan linna tulev kuniua Kalpaväljile.

13.

1237. Maius, 14.

45

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Greg.
IX. vol. 18, fol.
286, epist. 65.

... Episcopo quondam Montinensi
penitentiario nostro apostolice sedis legato.
Grato etc. ut supra usque pertulerunt una
cum venerabilibus fratribus nostris... Ri-
gens... Tarbatensi et... Osiliensi episcopis
per flebiles litteras suppliciter postulantes
etc. usque perseverent. Ta itaque cui virtu-
tum Dominus super exaltanda gloria sui
nominis effectum tribuit et effectum, onera
quam potes opere et operam largiaris, ut quod
in spe nostra ex huiusmodi unione geri-
tur in productione gratorum haberi fructum
superiora propitiante gratia videatur. Pro
que fiat quod ex hoc nobis et leticie mul-
titudo proveniat, et tibi tandem carita-
tis eternae radius illucescat. Datum Viter-
biij idus Maii anno undecimo.

In eodem fere modo: ... Preceptor et 1237. Maius, 12.
fratribus Militie Christi de Livonia etc. ut supra
usque in suo robore perseverent. Nulli ergo no-
stre unionis et constitutionis etc. Si quis au-
tem etc. Dat. Viterbiij iij idus maii anno
undecimo.

In eodem modo: Hermanno magistro 1237. Maius, 13.

46

et fratribus Hospitalis Sancte Marie Teutoni
corum Ierosolimitani etc. neque in suo labore
perseverent. Nulli ergo nostre unionis et consti
tutionis etc. Si quis autem etc. Datum Veter
bi iij idus Maii anno undecimo.

Alguskirjaga öige:

Roomas 11 aprilleil 1919

Düsi Kastmu
Soome teaduste - akadeemia liige.

1937. Maius. 14.

47

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic.
Greg. IX, vol
18, fol. 286,
epist. 64.

.. Rigensi .. Tarbatensi et .. Osiliensi
episcopis. Grato dilecto ^{nunc} filiorum magistri et fratum
Hospitalis Sancte Marie Thesonicorum religionis
odore se per mundi climata diffundente provenit
de gratia Redemptoris quod eadem est et apostolice
sedi cera non modicum et dilecta multitudini fide-
lium populorum. Inde fit quod dilecti filii .. pre-
ceptor et fratres Militie x de Livonia ex signis cir-
dentibus presumentes iam dictae hospitalis collegium
in virtutum ampleribus esse multipliciter studio-
sum pluries magistrum eundem ut eos sus incor-
poraret Ordini per nuntios et speciales litteras
affectione sicut acceperimus exorarunt a nobis tan-
dem illud idem post casum lugubrem quem in
occasu magistri et quinquaginta fratrum eiusdem
Militie ac peregrinorum plurimum, paganorum se-
viente perfidia noviter pertulerunt, una vobiscum
per flebiles litteras suppliciter postulantes, spe-
sibi proposita, quod cum prefati magister et fra-
tres strenuam et famosam habant in sua domo
militiam omni thesauro pretiosius arbitrauent am-
mam pro illo ponere, qui suam pro redemptione
fidelium noscitur posuisse, divina suffragante po-
tentia provenire valeat quod ipsi ad invicem si
unum obile fierint, cito partem oppositam dextera
conterent triumphanti, ibi celebrem redditur. Pa-

(1)

tris eterni filium, ubi colentum potestates aereas
infinita multitudo periret animarum. Nos igitur
qui nichil gratius ampliatione catholice fidei re-
putamus, digne volentes, ut eorum preceptores et
fratrum pium desiderium ad effectum perveniat
exoptatum, quinimmo plena credulitate tenentes
quod fratribus Hospitalis eiusdem apponat Domini-
nus in Livonia reperiri magnificos quos sua virtute
reddidit in Prussia partibus ad victoriam expeditos
ipsorum Ordini memoratos preceptorem et fratres
de fratribus nostrorum consilio uniendo duximus
cum bonis omnibus corundem auctoritate apo-
stolica statuentes, ut ipsi et ceteri fratres predi-
cti hospitalis Sancte Marie Theotonicorum qui
pro tempore fuerint in Livonia sicut hactenus
sub diocesanorum et aliorum prelatorum suo-
rum iurisdictione consistant non obstantibus in-
dulce memoratis magistro et fratribus privile-
giis libertatis; et si forte aliquis corundem fra-
trum per aliquem iurisdictionum diocesanorum
vel prelatorum sententia excommunicationis
aut suspensionis astrictus in locum alium transe-
ratur tandem rite extetur a fratribus et suspen-
sus etiam habeatur, doneo excommunicatori
vel suspendenti satisficiat, ut tenetur. Decre-
nimus etiam ut que ibidem pro libertate ecclae-
siarum vel neophitorum aut pro statu terre
sunt per sedem apostolicam ordinata, vel per
ipsam

in posterum ordinari contigerit ab eisdem fratrebus in Livonia constitutis inviolabiliter observentur, et prefata terra, que iuris et proprietatis beatissimi Petri esse dinoecitur per eos aut alios nullius unquam subiciatur dominio protestatis. Volumus tamen, ut inducta supradictis preceptorib[us] et fratrib[us] a sede apostolica ante huicmodi unionem in suo labore perseverent. Rogamus itaque fratres vestras, et hortamur in Domino Ihesu Christo mandantes quatenus pensato prudenter quod vacare procurandis diote terre profectibus vobis ratione multiplici debatur, omnem quam potestis operam et operam, ut ea unione huicmodi superna propitiante gratia, desiderata possit utilitas exoriri. Eterum fratres hospitalis eisdem in Livoniā duce Domino processuros illa prosequamini gratia et favore, ut gaudentes in uestib[us] affectionis paternae reperisse dulcedinem se ad exhibitionem reverentie filialis promptos exhibeant, et condigne cultu gratitudinis cunctis placere temporibus non desistant; nosque dum plantationis nove palmites, et antiquae optatam in Pivonia fructuum producere senserimus absentiam, cum exultatione dicere valeamus: Ecce odor filiorum nostrorum sicut odor agri pleni cui Dominus benedixit. Ecce deliciarum via honoris et honestatis venusta floribus,

(2.)

50

digna semper et benedictione nostra respici; et de
lestis imbre gracie iugiter irrigari. Datum V.
terbi ij idus Maii anno xij.

Algukirjaga öige:

Roomas 11 Aprillil 1919.

Dr. Lüx Karthum,
Sonne Teaduste-akadeemia liige

1240. Decembris, 14.

1)

Arch. Vatic.

Reg. Vatic.

vol. 20 f. 33.

epist. 185

Greg. 18 a. 14.

Archiepsops Lundensi et suffraganeis suis.
Ad similitudinem Dei conditus et ad ipsius
ymaginem homo factus, qui cum in honore esset ut
invisibilia Dei per ea que facta sunt intellecta
conspicere potuisse semper eternam quoque virtutem
ac divinitatem ipsius ita ut excusatorem aliquam
non haberet quia non intellexit comparatus iumentis
insipientibus, illis similis est effectus et obscura-
tum insipiens cor exusdem ut mutant gloria in
corruptibilis Dei in similitudinem ymaginis conve-
ntibilis hominis et volucrum, quadrupedum et ser-
pentum elegit creature quam creatori potius deser-
vire. Et hiel Omnipotens Deus, ne ille pararet ex
toto quem inter ceteras creaturas extulerat, pri-
vilegio dignitatis exurgent propter misericordiam suo-
rum et genitrum pauperum per fidem in sanguine
ipsius propitiatorem proposuit Ihesum Christum
propter remissionem precedenter peccatorum. Pri-
cepta tamen mundi hec quonundam infidelium men-
tes adeo excaecavit ut illuminatio evangelii in eos
non valcat ruidire, sed adhuc infidelitatis tene-
bris oboluti, non solum nolint Deum invocare, qui
prope est omnibus invocantibus eum in unitate, quin
omnis quicunque invocavit nomen Domini salvo erit,
sed etiam, sicut olim in filiis Abrae, ei qui secundum
carnem genitus fuerat ex amilla persequebatur

illum qui secundum spiritum ex libera natus erat,
ita et nos filii Agar id est infidelium populus, qui
ad huc in tenebris ambulans medium videre meruit
lumen magnum. Nos, qui iam non sumus filii ancille
sed libere, qua libertate Christus nos liberavit, per
sequi non deterrunt qui sic evanescerunt in cogitatio-
nibus suis ut ipsorum, qui venit in gemitum captivitatis
eorum dittovere, non sint agnoscerem redemptorem, ipso
eos ineffabilem providentiam sue consilio tolerandem;
ut vel ad eum redeant utendo felicioris libertatis
arbitrii, vel demum iustas quæscias non habeant con-
tra ipsum tandem misericorditer expectatum, nec non ut
fidelibus ad exercitium virtutis existant laborum suo-
rum qui non perit fructum exinde habituiri. Cum
igitur hic qui de Estonia partibus per Dei gratiam
ad fidem christiani nominis sunt converti, a barbaris
circumstantibus multipliciter molestentur ac per hoc
petant sibi a Christifidelibus subvenire; Fraterni-
tatem Veteram monemus et obsecramus in Domino
ac in remissionem vestrorum omnium peccatorum quare
subjectos vobis populos monematis attentius et effica-
citer inducatis ut ad tale felicitatis bracium pro-
perantes et ponentes eum Moysè gladium super ferum
contra hismodi gentes yoblatas et populum mu-
ranteum currant in splendoris armorum Domini accin-
cti ad eis pectum prelendum, qui coronam legitime

53

3)

certantibus reprobatur. Nos enim de Omnipotentis Dei
misericordia et B. Petri et Pauli apóstolorum eius
auctoritate confitimus omnibus vere penitentibus et con-
fessis laicis Crucis signatis vestrarum diocesum pro sue
curia Terrae Sancte voluntibus vota sua in huiusmodi
subsidium commutare, quam alii earundem diocesum,
qui contra fidem nostrae hostes ad partem illas accederint,
ibidem saltem per annos in huiusmodi Ihesu Christi
servitè moratur, illam indulgentiam claviginare, que
transcuntibus in Terrae Sancte subsidium est concessa.
Datum Leterani xxviii kalendas Ianuarii anno MCMX.

Alguskirjaga öige:

Roomas, 11 aprillil 1919

Dr Liisi Karttunen
Soome teaduste-akadeemia liige.

1243. Septembris, 24.

Arch. Vat.

Pl. Vati.

.... Preceptori et fratribus hospitalis Sanati Ma^g vol. 2, fol. 28
ad Thesentonorum in Lovonia. Ea que crudelis est apud 136,
usque communio. Exhibita sequidem nobis vestra, scilicet Innoct^m, n° 1.
deo continebat quod cum inter vos ex parte una et carissi-
mum in Christo filium nostrum... Regem Dacie illustram
ex alia super Ravalia, Gerra, Wironia, Aria et rebus
alii questio exhorta fuit, tandem mediantibus vene-
rabilis fratre nostro... Episcopo quondam Mutinensis pli-
nitenciarie nobis apostolicis sedis deputato et alii bonis
vixit, inter partes amicabilis compositione intervenit, quam
apostolicis patribus munitione elaborari. Nos igitur vestris
praeceps inclinati compositionem sicut sine praeceditio pos-
sumus facta est et ab utraque parte sponte recepta et hoc
enam pacifice observata necnon in litteris super hoc con-
fatis plenius dicitur conteneri; auctoritate apostolica con-
firmamus et presentis firmitate page communimus. Nulla
lienza nostra confirmationis etc. Siquis autem etc. Datum
ut supra [Augus 11ij kalendas octobris, anno primo].

Alguskinjaga öige:

Roomus 11 aprilis 1929

Dr Linn Kärttum
Soomse teadusti-akadeemia liige

1245. Februarius, 20.

Arch. Vatic.

Reg. Vatic.

Archiepiscopo Lundensi et Suffraganeis suis.
Insurgentibus contra fidem catholicam et religio-
nem extinguere molientibus christianam, ea via Innoc. IV, n.º 2.
tute illaque constantia est a fidelibus resistendum
ut fidei ardore succensi virilisque pro posse succincti
detestandum illorum propositum obire contrarie
intentionis impediunt et eorundem conatus ini-
quos roboris oppositione prohibeant resistentis, sic
que meritis et corporis armatura muniti et fidei
lumine dirigendi eos spirituali carentes munitione
ac infidelitatis cecitate casueros, Deo, cui mo-
litant, ipsi assistente, susternant. Cum igitur hic
qui de Estonia partibus per Dei gratiam ad fidem
christiane nominis sunt conversi, a barbaris et pa-
ganis circumstantibus multipliciter molestentur
ac propter hoc carissimis in Christo filiis nostris
Datice rex illustris, zelo fidei et devotionis au-
census, contra dictos barbaros et paganos, sicut ac-
cepimus, viriliter se accingant, Fraternitati Vestre
mandamus et obsecramus in Domino ac tremendo
terribilis inimicorum quod subiectos vobis populos
menaciat attentius et effractius inducat ut ad
tante felicitatis bracium properantes et ponentes
cum Moyse gladium supra femur contra huius-
modi gentes ydolatras et populum murmurantem in

splenderem armorum Domini accincti ad eos pre-
lium preliandum, qui coronam legitime certantibus
reprometit. Nos enim de Omnipotenter Dei misse
ricordia et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum
eius auctoritate confisi, omnibus vere penitentibus
et confessis, qui contra predictos barbaros et paganos
ad partes illas accesserint, ibidem saltem per annum
in huicmodi Ihesu Christi servitio moratur; illam
indulgentiam elargimur, que transcurrentibus in Terre
Sante subtilium est concessa. Datum Lugduni
x kalendas martii anno secundo.

Algutkinjaya ïge:

Rosmar Hayrillil 1919

Dr. Lüx-Kasten
Sorosis Teaduste-akademie ïge.

1245. Februarius, 21.

Arch. Vatic.

Reg. Vatic.

Archiepiscopo Uspalensi et Priori Provinciali
ordinis fratrum Predicatorum in Dacia.

vol. 21 f. 159

epist. 343

Thomas Episcopus Finlandie nobis humiliter
supplicavit ut, cum idem quendam fecerit multar,
qui huiusmodi occasione mortem incurrit, ac quas-
dam litteras apostolicas presumpsisset diabolico in
stinctri falsare, propter quod non potest licite pa-
storale officium exercere, cessionem eiusdem recipi-
re curaremus. Nos igitur ipsius saluti providerere
volentes, mandamus quatenus cessionem eandem re-
ce nostra recipere proueretis. Datum Lugduni
viiiij kalendas martii anno secundo.

Algaskirjaga õige:

Romas Maapäeval 1919.

Dr. Ülo Karttunen
Sorve teaduste-akadeemia liige

1245. Februarius. 24.

Arch. Vatic.

Reg. Vatic.

Cidem [Regi Dacie] Sacrosancta Romana vol. 21, f. 159.
 Ecclesia, utque: confovere. Cum igitur zelo fidei epist. 346.
 et devotionis accensus contra paganos et barbaros Innoc. IV, a. 2.
 neophytos Estonie molestantes propinquus proficisci;
 Nos tuis supplicationibus inclinatae personam et
 regnum tuum cum omnibus bonis, que in presentia
 rum rationabiliter postulades, sub beati Petri et no-
 stra protectione suscipimus, statuentes ut quandiu
 instanteris huiusmodi obsequio Ihesu Christi ea
 omnia integra maneat et quieta. Nulli ergo est
 nobis protectionis etc. Si quis autem etc.
 Datum Lugduni vj kalendas martii anno secundo.

Algustiniaga õige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr. Düüs-Kaithman
 Soome Teaduste-akadeemia liige

59

1945. Februarius. 24.

Acc. Valie.

Reg. Valie.

Archiepiscopo Lundensi, Rosbaldensi et aliorum vol. 21, f. 15° sienti Episcopis. Cum caritatem in Christo filium epist. 347 nostrum... Dalle Regem illustrem contra paganos et Innoc. IV. n. 2° barbaros etc ut supra in proxima verbis competenter mutatis, usque: manent et quieta, non emus quatenus ipsum contra protectionis et constitutionis nostre tenorem non permitatis super his ab aliquibus indebitate molestari, molestatores huiusmodi etc, usque: compescendo. Quod si non omnes etc, suo vestrum etc.

Datum ut in processione [Lugduni] vij kal. martii a: secund^o

Alguskirjaga õige:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr Lüsi Karttunen
Ioomne teaduste-akademia lõge

1245. Martius. 2.

60

Arch. Vatic.

Reg. Vatic.

3,

4,

Illustri Regi Dacie. Grante personam tuam.^{vol. 21 f. 159°}

sinceriori affectione diligimus et te inter ceteros episcopos. 345.
orbis principes specialiter proponimus honorare, Inas. IV p. 2.
tanto libertatis petitionibus tuis benignius impetratus
auditorum et liberalius exauditionis ianuam
aperimus, maxime cum pro defensione ac propaganda
catholicæ fidei porrigitur dinotantur. Hinc est
quod, sicut pro parte tua nobis existit intimatum,
secundum antiquam et approbatam et hactenus pa-
cificie Observatam Lundensium provincie conductidem
eccliarium, decine in tres partes in ipsa provincia
dividantur, quarum unam diocesani locorum, secun-
dam Rectores eccliarum seu persone recipiant,
tertia vero earundem eccliarum fabricis deputatur,
et tu zelo fratris et devotissimis accensus contra pagans et barbaros, qui neophytes in partibus Estoniae
constitutos multipliciter aggravant et molestant,
potenter et palenter proficeri proposcas. Nos esse
celentrie Tue precibus inclinati, tibi existenti in
huiusmodi servitio Ihesu Christi in subsidium ex-
pendarum tuarum prefatam tertiam fabricis deputa-
tam usque ad tres annos ducentim concedendam, ita
tamen quod de ipsa congrua pro eisdem fabricis sanc-
tificis et luminaribus preditis eccliaris relinquatur. ⁽ⁱ⁾ [sanctificandis].
Datum Lugduni vij nonas martii anno secundo.

S. M. T. 1919

Alguskiirjaga õige:

Roomas 11 aprillil 1919

Dr. Linn Karttuna

Sonne Teadustõe akadeemia liige.

1254. Februarius, 5.

61

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Inno-
centii IV, vol.
23, fol. 63,
epist. 488.

.. Episcopo Tarbatensi. Cum a nobis pe-
titur etc. usque effectum. Exhibita quidem nobis tua
petitio [continet] quod licet bo. me. Th. primus in Esto-
nia partibus episcopus sedem suam episcopalem in Lea-
be circa Maritimam posuisse, nichilominus bo. me.
Hermannus Sealensis episcopus successor ipsius in
Tarbatum auctoritate apostolica sedem transstulit
memoratum, relecto sibi auctoritate huiusmodi te-
tulo Sealen. Verum processu temporis quia Sealen
locus extra sue discretis terminos positus erat pene pe-
nitue derelictus, idem H. episcopus quod a Tarbato ubi
congregationem Canonorum honorabilem in beatorum
Petri et Pauli apostolorum honorificientiam ordinavat,
sumptu vocabulo Tarbatensis episcopus decetere dicere-
tur, salvis sibi eius que successoribus omnibus instrumen-
tis, privilegiis et indulgentiis apostolicis et aliis sub Sea-
leni confectis nomine ab bo. me. Guillermo tunc Muti-
nensis et postmodum Sabiniensi episcopo in illis parte-
bus apostolice Sedis legale habente ad hoc ab eadem Se-
de plenum et liberam potestatem sibi obtinuit indulgeri
Nos itaque tuis precibus inclinati quod super hoc pro-
vide factum est ratione et gratia illud auctoritate apo-
stolica confirmamus etc. usque communimus. Nulli
etc. nostre confirmationis etc. Dat. Veneri nonis
Februarii anno xij^o.

.. Propositus ecclie Ryggenis datus est super hoc

62

conservator. Non obstante si aliquibus a sede apostolica
sit induitum quod excommunicari, suspendi vel inter-
dici non possint etc. usque mentionem.

Alguskiirjaja õige:

Romus 11 aprillil 1919.

Dr. Lün Karttunen
Soome Teaduste-akadeemia liige.

1254
1254. Septembris, 20

63

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. m.
nocentius IV.
Vol. 2.3.
fol. 175.
epist. cc XVII.

Xp̄ano episcopo Lethovie. Inlinati pres-
cibus carissimi in Xpo filii. n.^o. illustris regis Lethovie de-
novo conversi ad cultum fidei. Tane venerabili fratri nostro
... archiepiscopo Livonie ac Pruscie, prout auepimus sub cer-
ta forma deditus nostris litteris in mandatis, ut cathedrali
ecclie, quam dictus rex in partibus suis de novo, sub pra-
priis expensis erigere ac dotare magnifice intendebat, te
tunc fratrem presbyterum hospitalis Sancte Marie Theutoni-
corum in Livonia ad requisitionem regis eiusdem auctore
itate nostra preferret in pastorem, et tibi munus consecra-
tionis impenderet, ac debitam obedientiam et reverentiam
faceret a subditis exhiberi recepturus a te postmodum
pro nobis et Ecclesia Romana fidelitatis solite iuramen-
tum iuxta formam quam sub bulla nostra missimus in-
torclusam. Tane idem archiepiscopus priusquam ad ipsum
huiusmodi nostre littere pervenissent, de te providit ecclie
memorare, iuramentum fidelitatis suo et ecclie sue
nomine a te recipiens, si et hoc de intentione nostra mul-
latenus certissat, maxime cum terra Lethovie (^{sic}) sit
iuris et proprietatis beati Petri, ac pro eiusdem regis ho-
nore, quem a sue conversionis inicio assumpsimus in
filium Ecclesie specialem, et regie dignitatis titulo
fecimus insigniri, nullum ibi esse voluntates episco-
pum, qui alii quam Romano pontifici sit subjectus.
Tria vero predicto rege a nobis postmodum per affe-
ctuosas litteras postulante, ut super hoc proridere de-

circumscriptione Sedis apostolice curaremus. Nos eius preci-
bus ammantes te ad observantiam predicti iuramenti
haciter prestite decrevimus aliquatenus non teneri, nos
provisionem de te factam per archiepiscopum memora-
tum, quem propter hoc in persona tua nullam iurisdi-
ctionem volumus obtinere, ratam et firmam habentes,
ipsam auctoritate apostolica confirmamus etc. usque
communimus. Decernentes irritum et inane, si quid
postquam litteras nostras q[ui] super provisione de te fa-
cienda concessimus sine speciali mandato nostro fa-
ciente de illis plenarium mentionem fuit ab aliquo vel
de cetero fuerit attemptatum. Nulli etc. nostre confir-
mationis et constitutionis etc. Dat. Anagnie xy Kal. Octo-
bris anno xy.

.. Episcopus Tarbatensis datus est super h[uius] conserva-
tor. Non obstat si aliquibus personis vel dignitati-
bus a Sede Apostolica sit indulsum quod suspendi
vel interdicere aut excommunicari non possint de in-
dulso huiusmodi sibi concessa plena et expressa seu
de predictis verbis in nostris litteris mentio habeatur.

Alguðsteýja ðýge:

Roomi Mayrillil 1919

Dr. Æðri Káttuve

Sorue teaduste-akademia lüge.

1955. Martius, 31.

65

Archiv. Vaticano
Reg. Vatic. Alex-
ander IV, vol. I
(n.º 24) fol. 43v.
epist. 291.

.. Archiepiscopo Rigense eiusque successoribus
catholice substituendis in perpetuum. Nam universis
sancte Ecclesie filios debitores ex iniuncto nobis a Deo apo-
stolatus officio existamus, illis tamen locis atque perso-
nis propensioni nos convenient caritatis studio intinere que
ad Sedem Apostolicam noscuntur specialius pertinere.
Quocirca venerabile in X frater.. archiepiscope tuus
iustis postulationibus clementer annuimus, et ecclesiam
Rigensem, cui Deo auctore presse dimicari, sub Beati
Petri et nostra protectione suscipimus etc. usque com-
municimus. Statuentes ut quacumque possessiones, que
cumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste, ac ca-
tholice possidet, aut in futurum concessione pontificium
largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu
aliis iustis modis, prestante domino, poterit adipisci,
firmitate tibi tuique successoribus et elliibata permaneant.
In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis
Zouum ipsum in quo prefata ecclesia sita est, cum omni-
bus pertinentiis suis civitatem Rigensem, cum omnibus
pertinentiis suis, salvo iure dilecti filii.. magistri et pa-
trium hospitalis sancte Marie Theutonicorum, castra, que
Thoreda, Lennewarde, Rescale, Rennun, Dolen, Kerchol-
me, Cookenhusen, Assuten et Lepene vulgariter nun-
cupatur, cum omnibus pertinentiis eorumdem, Montem
Gericke communiter appellatum, cum omnibus perti-
nentiis suis. Domos, terras, prata, nemora, silvas posse

(1)

siones, pascuas, pascua, molendina et decimas, que habe-
ris in locis Semigallie, salvo iure dictorum magistri et fra-
trum hospitalis sancte Marie Theutonicorum Upemelle,
Metzepole, Tolewe, et Selonie vulgariter appellatis, cum
terris, pratis, nemoribus, usuagies et pascuis in bosco et
plano in aquis et molendinis, in viis et semites et omni-
bus aliis libertatibus et immunitatibus suis. Episcopa-
tus quoque inferius annotatos Pragensis ecclesie prout di-
citur metropolitico iure subjectos tibi successoribusque
tuis iure Romane Ecclesie, ac predictorum magistri
et fratrum hospitalis sancte Marie Theutonicorum
in omnibus, et per omnia semper salvo, auctoritate apo-
stolica confirmamus, videlicet episcopatum Osiliensem
Thoronetum, Curonensem, Wironensem, Culminen-
sem, Warmiensem, Pomeraniensem, Sambiensem, Ra-
theniensem et Versoniensem, usum quoque palli po-
nificalis, videlicet officii plenitudinem tue fraternitate
Apostolice sedis liberalitate largimus, quo infra eccl-
esiam tuam utaris diebus inferius annotatos. Videbiet
in nativitate Domini, festivitate prothomarteris Ste-
phani, Circumcisione Domini, Epiphania, Propante, de-
minica in ramis palmarum, Cena Domini, sabbato san-
cto, Pascha, feria secunda post Pascha, Ascensione, Pen-
tecosten, tribus festivitatibus beate Marie, natali be-
ati Joannis Baptiste, sollemnitatibus omnium
apostolorum, commemoratione omnium sanctorum
dedicationibus ecclesiarum, anniversarii tue consecra-
tionis

tioniis die, ecclesie tue principalibus festivitatibus, consecra-
 tionibus episcoporum et ordinationibus clericorum, ad hec
 cimiteria ecclesiarum et ecclesiastica beneficia nullus
 hereditario iure possidat. Quod si quis facere presum-
 pserit, censura ecclesiastica compescatur. Preterea quod
 communii assentu Capituli tui, vel partis consilii se-
 nioris in tua diocesi per te vel successores tuos fuerit
 canonice institutum, ratum et firmum volumus per-
 manere. Prohibemus insuper ne excommunicatos
 vel interdictos tuos ad officium vel communionem
 ecclesiasticam sine conscientia et consensu tuo que-
 quam admittat, aut contra sententiam tuam ca-
 nonice promulgatau aliquis venire presumet,
 nisi forte periculum mortis imineat, aut dum pre-
 sentiam tuam habere nequiverint per alium secun-
 dum formam Ecclesie satisfactione premissa pro-
 trat legatum absolvit. Exororum quoque canonum
 auctoritatem sequentes, statuimus, ut nullus
 episcopus, vel archiepiscopus abque tuo consensu
 conventus celebrare, causas etiam, vel ecclesiastica
 negotia in tua diocesi, nisi per romanum ponti-
 ficem, vel eius legatum fuerit eidem iniunctum
 tractare presumat. Statuentes preterea, ut nullus
 cuiuscumque ordinis clericus ecclesias sibi conces-
 ses ad ius bigensis archiepiscopi pertinentes
 sine conscientia et consensu tuo seu successorum
 tuorum faciat censuales, vel in cuiusque ^{modo}
 transferat potestatem, et si factum fuerit

(2)

irritum.

irritum habeatur. Libertates quoque et immunitates et
 antiquas et rationabiles consuetudines ecclesie tue conser-
 vas et haec tenus observatas, ratae habemus, et eas perpe-
 tuis temporibus permanere facimus. Porro Crucem ve-
 xillum dominicum scilicet per provinciam et episco-
 patus tibi metropolitico iure subiectos ante te deferen-
 di licentiam impertimur. Decernimus ergo ut nulli
 omnino hominum licet prefatam ecclesiam te
 mere perturbare aut eius possessiones auferre etc.
 usque profutura. Salva sedis apostolice auctoritate.
 Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve per-
 sonae hanc nostre constitutionis paginam etc. usque
 ultiori. Punctis autem etc. usque inveniant. amen,
 amen, amen. Datum Neapoli per manum Guillelmi
 magistriscolarum Parmen. Sancte Romane Ecclesie vice
 cancellarii ij Kal. aprilis Indictione xv Incarnationis
 dominice anno M. CC. LV. pontificatus domini Alexan-
 dri pape iij anno j:

Alguskinja ga örgl:

Roomas 11 aprilis 1919

Dr Lün Kastfus
 Roomse Teadustehakademia lügen.

1964. Januarius, 3.

69

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Urbani
IV, vol. 29,
fol. 277, epist.
208.

.. Episcopo Prevalensi. Nuncatum p-
lium Robertum militem nuntium carissimi in
xpo filii nostri .. regis Vatic illustris in persona
dilecti filii Roberti clerici nati ipsius milites ho-
norare volentes fraternitati tue mandamus qua-
tinus eundem clericum in ecclesia Tarbatensi per
te vel per alium recipi faciens in canonicum et in
fratrem ei de prebenda, si qua ibidem vacat ad
presens, vel quamprimum ad id se facultas obtule-
rit, studeas providere. Non obstante certo ipsius
ecclesie canonorum numero, iuramento, confir-
matione Sedis Apostolice vel quacunque alia fir-
mitate vallata. Aut si aliquibus a Sede Apostolica
indultum existat quod ad receptionem vel provi-
sionem alicuius minime teneantur, aut quod ad
id compelli, quodque interdicti, suspendi vel excom-
municari non possint, seu quod alius de prebendis
ad ipsorum collationem spectantibus negqueat aliqui-
bus providere per litteras Sedis ipsius non facientes
plenam et expressam de induito huiusmodi men-
tionem, vel qualiter alia indulgentia Sedis predicta
per quam effectus presentium impediri valeat, vel
differri, et de qua in nostris litteris mentis fieri
debet specialis, vel si in eadem ecclesia pro aliis
direximus scripta nostra quibus per hoc nullum vo-
lumus preiudicium generari. Contradictores etc. usque
compescendo. Dat. apud Urbem veterem iij nonas Januarii
anno tertio.

Algukirjaga öige
Roma 11 aprillil 1919.
Jõdu Kartuus
Sonne Teadustehakonna lüge.

1265. Septembris, 13.

AD

tit.
Vico
44
127
c

Arch. Valer.
Reg. Valer.

vol. 28, f. 1
Epist. 3.

Thugoto electo Revaliensi Ecclesia Revallensis dum pastore vacante Carissima in Christo filia nostra M. Regina Dacie illustris, que carissimum in Christo filio Urbanus No^o. 3. tunc impubere et regnum Dacie gubernabat, ad regimur ipsius Ecclesie tunc Comonium Rosbaldensem de facto elegit et sedens sibi hoc illa de causa breve quia clare memorie SS. Rex Dacie, qui terram Revalem sem de manu paganorum eripiens et acquirens cunctum christians, dictam ecclesiam erexit de bonis propriis et dolavit ac successores eius extine in prefata ecclesia pontifices elegiunt. Sed tu sub ea conditione prefata Regina super electionem contentiti, si placita esset believit vel accepta. De his enim verbis talis intellectus in mente tua, prout afferis, resulatabat quod in predictione precebas electionem contentum, si die Metropolitani tui aut summi Pontificis procederent voluntate. Et licet prefata Regina electionem tuam, si electio duci possit, Venerabili fratri nostro Gunderti Archiepiscopo loci Metropolitano confirmandam ab eo suzerit presentandam, idem tamen archiepiscopus, extra Regnum constitutus predictionem, notuit eam, tunc nec habuit, confirmare, propter quod Regina prefata recursum ad felidis recordationis Alexandrum papam predecessorum nostrorum habuit et extine huiusmodi negotium usque ad hec tempora in suspense.

71
Vico
44,
127.
T

remansit. Ponno Nos, ipsius negotii meritis intellectus,
electram predicationem cassavimus seu potius cassam et
irritam duxiimus mortuandam, maxime cum ius electio-
num huistmodi secundum instituta canonica non
cadat in laicium nec aliqua consuetudine, que corrupte-
la esset dicenda, a laicis valeat obtinere. Quia vero
de vita, moribus ac literarum scienca fuit nobis lauda-
bilior commendatus, Nos eideon ecclesie, super eo quod
dividuata existit, paterno compatientes affectu, ac in
haec parte sibi providere salubriter intendentes, te ipsius
ecclesie, de fratum nostrorum consilio et apostolice
potestatis plenitudine neconon de speciali gratia, prefe-
cimus in Episcopum et patrem, firma de te conce-
pta fiducia quod, cum dicaris in spiritualibus esse mo-
ris et in temporalibus circumscriptus neconon aduersus
diversarum meritis probitatum, dico Revalientis
ecclesia per tuam industria diversa faciente clemen-
tia in statum salutis dirigere et in prosperis debeat am-
pliari. Quocirca discretionem tuam regamus et ho-
tamur attente per apostolica tibi scripta similiter
precipiendo mandantes quatenus ad dictam eccl-
esiam de Apostolice Sedis et nostro favore confitus
accedent, te in regimine ipsius ecclesie, cuius plenam
administrationem in utroque tibi cononimus, ita red-
dat sine intermissione collatum ut apud sconatos
et proximos tua fama clareat per effectum et in

1265. Sept. 13]

72

1265.
Vico
44,
127.
t

3

selectacionem nobis veniat le condigna gratia oportuno tempore protegat ut tuus condignus desiderij favorem benevolium impetrare. Datum apud Uebenweteren iiii idus septembri anno torio.

2) In eodem modo. Claro Civitatis et dicatur Pau-
liensis. Ecclesia Revaliensis etc, utque ampliari, verbis
competenter mutatis. Regamus itaque Universitatem ve-
stram et hostiam per apostolica scripta precipientes
mandantes quatenus prefatum electum, cui plenam ad-
ministracionem ipsius ecclesie in utroque commissione cum
ad vos pervenerit, pro divina et Apostolica Sedi ac no-
stra reverencia, devote et gloriar admittentes ac ubi
tanguam patri et pastor animarum vestiarum debitam
obedientiam ac reverentiam impendentes, eis salutre
bus monitis et mandatis efficaciter intendentes, ita
quod ipse letetur in vobis devotionis habere filios,
et vos in eo per consequens invenire fructum paternae
benivolentie gaudentis. Aliquin sententiam, quam
idem propter hoc etc, utque observari. Datum apud
Uebenweteren iiii idus septembri anno 3°.

3) In eodem modo Populo Civitatis et dicatur Re-
valiensis. Laudis humane preconium et premium gratie
divine acquiritur, si digna reverentia spiritualibus pa-
tribus prompte affectu a Devotis filiis impendatur etc,
ut in secunda, utque gaudemus. Datum ut supra.

1265.
Sept. 11.

1265
Sept. 11

alguskiigaga õige!

Roomas 11 aprillil 1919.

Arduisi Kattunen
Soome teaduste-academia liige,

1978. Januaries, 14.

73

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Nic
lai III. vol. 44,
fol. 126v, 127.
epist. LXVI et
L XVII.

Universis & fidelibus presentes hictoras
inspecturis. Vite perempsis gloria, qua mira benigni
tas conditoris omnium beatam coronat aciem ciuium
superiorum, a redemptis pretiis sanguinis fusi de
prestoso Corpore Redemptoris, meritorum debet ac-
quiri virtute, inter que illud esse pregrande dino-
scitur, quod ubique sed precipue in sanctorum
ecclesis maiestas Altissimi collaudatur. Rogamus ita
que universitatem vestram et hortamur in Domino
in remissionem vobis peccaminum iniungentes qua-
tenus ad cathedralem eccliam Tharbatensem inexplora-
turi a Domino de hictorum veniam in humilitate spiri-
tus accedatis. Nos enim ut & fideles quasi per premia
salubriter ad merita invitemus, omnibus vere peniten-
tiibus et confessis, qui ad eccliam ipsam in festivita-
te apostolorum Petri et Pauli, quorum asseritur eccl-
sia ipsa vocabulo insignita, et in octavis eiusdem fe-
stivitatis causa devotionis accesserint annuationem,
unum annum et quadraginta dies de omnipoten-
tis Dei misericordia, et eorundem apostolorum auo-
ritate confisi, de iniurie sibi paucitentius miseri-
corditer relaxamus. Pat. Rome apud Sanctam Ma-
riam Maiorem xij kal. Martii anno primo.

V Venerabili patre Bernardo episcopo Tharbaten-
ni. Enigentibus tue devotionis meritis, votis tuis libenter

1978. Jan. 14.

annuimus, et in hiis in quibus alius gratiosus existas, nos
tibi favorabiles exhibemus. Sane petitio tua nobis exhibita
continebat quod nonnulli clericis et laicis tue ci-
vitalis et diocesis, ob violentam manum injectionem
in clericos excommunicationis incurserunt sententias,
et frequenter incurunt. Cumque idem clericis et laicis
propter locorum distantiam, ac viarum discrimina et
defensionem patrie, que, sicut asseritur, Ruthenis et
Gaganis vicina insultibus et invasionibus continuis conun-
impeditur, ad Apostolicam Sedem accedere nequeant
absolvendi, fraternitati tue presentium auctoritate
committimus, quatenus audita super premissis confes-
sione ipsorum, nisi constet tibi predictos clericos et laicos
enormiter excessisse, satisfacto prius paucis iniuriam
competenter, ab excommunicationis sententias, quibus
propter huiusmodi injectionem stricte fuerint, iuxta
formam Ecclesie, hac vice absolvias eosdem, et iniuncta
eis pro modo culpe penitentia competenti, et aliis que
talibus debent, et consueverint iniungi, cum predictis
clericis ad tempus, iuxta tue discretionis arbitrium, a
suorum ordinum executione suspensiis, denum si eis
rite merita suffragentur, aliudque canonicum non
obstat, super irregularitate, quam sic ligati, non
tamen in contemptum clavium in suis ordinibus mi-
nistrandis, vel alias se divinis immiscendo contra-
ixerint, prout animarum suarum saluti expedire
videris, auctoritate nostra dispenses. Proviso quod huius-
modi manum injectores, quorum fuerit gravis et enor-
mis excessus, mittas ad Sedem Apostolicam absolvendos.
Dat. ut supra.

Alguskirjaja õige:

Roonas 11 aprillil 1919

D Lüsi Kartuma
Some traduse-akadeemia lipp

1299. Januarius, f.

75

Archiv. Vatic.
Reg. Vatis. Bonif. VIII
ann. IV - VI fol.
104°. spst. 329.
Vol. 49. 4292
Uli Lubitzius

Dilecto filio magistro Ordinis sancte Marie
Theotonicorum. A fideli dignis relativis intellecto, quod
olim terra Livonie a tramite veritatis exorbitans, in-
fidelitatis sequebatur errores, Romana mater Ecclesia,
que pietatis opera diligens, et salutem expetens singulo-
rum per vigil et sollicita redditur ad fidei christiane limi-
tos propagandos, labores plurimos subit, ac favorabilem
opem impendit, et operam vigilantem, ut predicta terra sa-
lubribus ducta consilii erroribus abdicates huiusmodi
ad cultum reduceretur fidei orthodoxae sollemnis
propter horum ad partes illas sedis apostolice legatis, et nun-
cias destinatis. Et tandem fe. re. Gregorius papa vii, me-
decessor noster, huiusmodi negotium pietatis studio pre-
sequens, ut conversorum fideli numerus ad Dei lau-
dem et gloriam, ac eiusdem exaltationem fidei copiosis
proficiere, ^{incrementis} inestimabiles fecit, et paganorum perfidiam, que
adversus illos suos conatus nefarios exercebat, favente
Domino, dextera triumphante conteret, ac vigor fidei
robur susciperet firmitatis. Preceptorem et fratres
Militie christi, tunc temporis in Livonia existentes
hospitali sancte Marie Teothonicorum Ordinis tui, de
fratrum suorum consilio duxit auctoritate apostolica
uniendos, inter cetera statuens et decernens, ut ea que
in illis partibus pro ecclesiarum et neophitarum liber-
tate, aut pro terre statu existarent, per sedem aposto-
licam ordinata vel per ipsam ordinari contingent
impostorum, ab eiusdem hospitalis fratribus in Livonia

= 1 =

constitutis inviolabiliter servarentur, et prefata terra, que
 iuris et proprietatis beati Petri fore dinoicitur, per eos aut
 alios nullius nunquam subaceretur dominio potestatis,
 prout in apostolicis licetis super hoc confessis, quas archi-
 rus conservat Ecclesie plenius, et seriosius continetur, sed
 sicut non sine multe turbationis materia nuper ad
 audienciam nostram pervenit, et fratres hospitalis eiusdem
 moram in Livonia contrahentes, et si ad huiusmodi
 unionis exordio se laudabiliter gesserint, et ad actus lau-
 dabilis se reddiderint, multipliciter studiosos ipsi ta-
 men posteriora minime conformando prioribus, sed
 priora potius posterioribus deformando, habens auto-
 bus relaxantes illicitis in personas ecclesiasticas et alias
 de novo ad fidem conversas, quas ipsi multo magis con-
 dignis debebant favoribus prosequi, ut ad susceptionem
 fidei mentes allicerent aliorum, usque adeo gravem
 dicuntur exercuisse tyramnidem, quod plerique va-
 lentes ad fidem converti, se a conversione huiusmodi re-
 traserunt. Nam dicti fratres prout habet assertiva rela-
 tio in tam prorupere temeritatis audaciam, quod hiis
 diebus proximo iam transactis, venerabilem fratrem nostrum
 .. archiepiscopum Rigensem injectos in eum manibus
 temere violentas capere presumperunt castra, posses-
 siones et bona ipsius et Brigensis (sic) ecclesie per violen-
 tiam occupando, cumque adhuc tenere dicuntur car-
 cere mancipatum, ac nitentes venerabilem fratrem no-
 strum .. Osiliensem episcopum similiter personaliter
 capere, magno contra castrum Beanan. in quo idem
 episcopus

episcopus personaliter erat, exercitu congregato, ipsoque
 tandem episcops perfuge preuidum ab ipsorum mani-
 bus evadens dicto castro Seanem, et possessionibus ad di-
 ctum castum pertinentibus ac aliis pluribus possessionibus
 et bonis suis eundem episcopum nequiter spoliarunt, cano-
 nicos Ostilienses de eorum ipsorum prebendis beneficiis et pos-
 sessionibus expellendo, ac nichilominus eisdem archiepiscopo
 et episcopo alias neonon civitati Regen. etiam post applica-
 tiones ad sedem apostolicam, ut dicitur interiectas, tam in
 personis quam in rebus preter animarum percula, que
 pervenerunt exinde, ferro, igne dampna grava inferendo,
 in grandem divine maiestatis offensam, apostolice sedis con-
 temptum non modicum, et magnum scandalum circum-
 posuit regionis. Cum itaque tamen graves et enormes excess-
 sus si veritatis aminicula foveantur sint valde contrarii
 votis nostris cum perillis in predictis partibus, prout veri-
 similiter creditur impedimenta suscipiant fides propagan-
 dio memorare, studia nostra convertimus quamvis gran-
 dibus occupati, ut super huius possimus laudem divini nomi-
 nis incrementum fidei et quietem fidelium in partibus
 illis degentium de salubri remedio providere. Quocirca ro-
 lumus et in virtute sedentie tibi sub pena excommunicata-
 tionis et privationis magisterii tui, quarte incurrire volu-
 mus ipso facto, si mandate nostri competens existentis di-
 stricte precipiendo mandamus quatenus infra vii menses a
 die qua presentes lotore tibi presentate fuerint computandos
 quos tibi pro peremptorio termino assignamus, comparcas
 personaliter coram nobis. Mandamus insuper ut ea

parte nostra precipias... generali vel maiori preceptoris seu
magistro aut tribus aliis commendatoribus seu preceptoris
bus dictae terre Livonie seu Estonie, quorum presentiam
habere volumus, sub excommunicationis et privationis pe-
nis magisteriorum seu preceptoriarum aut quarumcumque
administrationum vel officiorum commissorum eisdem
quam eos si contraferrent incurrire volumus eo ipso, ut
infra vii menses postquam preceptum tuum, immo no-
strum ad eos pervenerit, personaliter nostro conspectui
se presentet una tecum audituri, et facturi super pre-
missis et ea contingentibus, que tibi et ipsis duxerimus iniun-
genda. Volumus etiam et districte mandamus, quatenus
super omnibus que predicta contingunt, et possunt contin-
gere, tibi et ipsis veniat taliter informati munici plenius
et instructi, quod nos et sedem prefatam possitis plenius
informare, et specialiter per quas vias et modos predictae
regiones et terre ad fidem converti catholicam, et in ea
servatur melius valeant, et officia retineri; partesque
positae in vicino, que adhuc per erroris deorum gradirentur,
ad ipsius conversationem fidei propensius animentur, et
circumspecta prouidentia dictae sedis ad alia etiam procede-
re valeat, que circa haec utilia fore cognoverit et viderit
oportuna, nichilominus etiam tibi sub predictis excom-
municationis et privationis magisterii tui penit, quas
te incurrire volumus eo ipso, districte precipimus et
mandamus, ut prefatum archiepiscopum Rigaensem
sine more dispendio, per te ac per fratres tui Ordinis
quos predictis excommunicationis et privationis officio

rum

rum suorum penitentiis non pervenerint in hao parte volumus subtraere, relaxari libere fatigas cum effectu, et restituui pristine libertati. Volumus quoque et districte sub penis predictis mandamus, ut eius familiarium ceterosque qui eiusdem archiepiscopi et episcopi memorati occasione forsan in carcere detinentur similiter liberari fatigas, et munitiones, possessiones et castra ad Rizensem et Ossiliensem ecclesias pertinentias, que captiunculis ipsius archiepiscopi et hostibus processus contra eundem episcopum tempore tenebantur ab eis vel eorum ecclesias, vel pro eis ipsius libere restitui fatigas et dimicti. Mandamus etiam sub excommunicationis pena, ut bona mobilia, vel ipsorum valorem restitui facere non postponas, precipiens dictis fratribus tuis ut a quibuslibet iniuriis, et impugnationibus, violentis civitatis Regim. abstineant et quiescant. Nos enim predictos archiepiscopum et episcopum, vel eorum alterum premissorum occasione (sic), ut ipsi vel alter ipsorum personaliter ac clericum et populum Rizensis et aliarum civitatum et diocesum et terrarum Rizensis provincie, ut per procuratores ydoneos coram nobis compareant, per alias nostras litteras evocamus, ut ipsis teque presentibus, et magistro et commendatibus sepedictis utilior via nobis appareat super premisis omnibus providendi; tu vero per litteras presentium vel ipsorum alteram per duas patentes litteras harum seriem continentis, rescribas nobis qua die tibi presentes littere nostre fuerint presentatae. Datum Laterani viij idus Januarii anno quarto.

79
Aegunkirjaga õige:

Aastas 11 aprillil 1919.

Dr. Linn-Karstus,

Sorve teaduste-akadeemia liige

1299. Januarius. 7.

80

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Bonif. VIII
ann. IV - VI, fol.
106^v. epist. 330.
Vol. 49.

? 430 foliation?

Venerabilibus fratribus Rigense archiepisco-
po et Ossensi episcopo. De statu et conditionibus quibus
vos cum cleris et populis vestris, et terra Livonie, ac tota Ri-
gensi provintia subiectis, nec non de studiis et operibus fra-
trum Ordinis Hospitalis beate Marie Teutonicorum relati-
bus fideliter audito propositiim super hiis condi-
tionibus et operibus clarius informari, et circa ea facere,
quod fuerit, actore Domino faciendum, propter quod ma-
gistrum ipsius Ordinis ac magistrum et tres commendato-
res Livonie eiusdem Ordinis premissis quibusdam man-
datis ad nostram presentiam evocamus, prout in aliis let-
teris nostris eidem magistro super hoc directis plenius con-
tinetur. Ita scirpa fraternitatem vestram requirimus et ro-
gamus, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus
vos vel alter vestrum infra vi menses a die receptionis
presentium computandos ad nostram presentiam perso-
naliter accedatis, et nichilominus per vos, vel per alium
seu alios ex parte nostra reliquos suffraganeos tuos, frater
^{rehi} episcope, ne non clericos et populos civitatum et terrarum
vestrarum discessum ac totius provincie Rigenis de quibus
expedire videritis citare curetis, ut infra terminum vo-
bis superioris assignatum, predicto suffraganei sub excom-
municationis per se vel alios suffitenter, clerici vero et pe-
puli per procuratores idoneos sub interdicto penitentis
se conspectui representent, ut vobis et ipsis presentibus
ac magistro et commendatoribus supradictis ultior via

81

nobis appareat super huiusmodi statu et conditionibus pro-
videndi. Volumus insuper, ut tu frater archiepiscope, si te
ex causa legitima remanere contigerit, unam de sollem-
nioribus et fidelioribus personis civitatis vel diocesis Re-
gen. de qua videris expedire, super quo tuam intendimus
conscientiam onerare, loco tui ad presentiam nostram
in termino quem prefizes eidem super predictis bene
et fideliter informatam misere non postponas. Nobis
si non veneris per tuas litteras harum seriem continen-
tes et quicquid in premissis feceris, et quare personaliter
non veneris fideliter inscripturus. Datum ut supra [Gote-
rani vii idus Januarii anno quarto].

Auguſtīnijza öige.

Rooms 11 aprilij 1619

J. Lüsi Karttunen
Iorus Teaduste-akademia luge.

1299. Martius 18.

82

Archiv. Vatis
Reg. Vatis. Bonifac.
cii VIII an. IV - VI,
Vol. 49, fol.
191 epist. CLXIII.

Venerabilibus fratribus.. Rigeni archiepi-

scopo et Tharbatensi et.. Osiliensi episcopis. Pagano-
rum orrenda perfidia statui xpcane religionis infe-
sta, fidelium avida turbare quietem contra magnifi-
cum principem Ericum regem illustrem Vatic ac vassallos
eius in terra Estonie frequenter, sicut accepimus, ausibus
contumeliosis insurget, ipsos impugnare presumens et
satagens exterminare vassallos, ut per corundem poten-
tiam paganorum supra terram, quod abit neph-
rii conatibus dolatetur, quantum autem detestabile
ao pernitosum existaret, quantumve xpcolis et ma-
xime nobis et aliis illarum partium in dispendium
et obprobrium redundaret, si quod advertat Alteissi-
mus, pagani predicti prevalerent ibidem, et inna-
te nequitie venena diffunderent, circumspectio
vestra neglectu: non debet exponere, sed sic considera-
re prudenter, quod relus amoris Domini et cultus fi-
dei xpcane in vestris ferventer insidere precordios di-
monatur. Quare fraternitatem vestram rogamus et
obsecramus in Domino per apostolica vobis scripta di-
stricte precipiendo mandantes quatenus efficacibus
studioris a viis et modis de quibus expedire videris ha-
iusmodi paganorum nephandis conatibus avantes, pre-
fatis vassallis ciuidem regis Vatic pro defensione
dictae terre Estonie, ac dilatione fidei memorate
in eis sic prudenter, sic efficaciter assistatis quod

quod per studia vestra fides et religio xpiana habeant
inibi; divini auxili potestis suffragante triumphum;
vouque per hoc retributionis eterne premium, et laudis
humane preconium consequi plenius valeatis et con-
stituatis regem ipsum processu temporis, in nostris be-
neplacitis debitorem. Dat. Luterani xv kal. aprilis an-
no v°.

Alguskiirjaga õige:

Rosmarus 11 aprillil 1919.

Dr. dün. Kastbum
Sorve Teaduste - akadeemia lõge.

1313. Januarius, 14.

84

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Clem. V
ann. VIII, vol. 60,
fol. 19^v epist.
77.

Venerabili fratri Nicolao episcopo Tarbatensi. Num ad universas orbis ecclesias iuncta pastoralis officii debitum apostolice vertemus consideratio-
nis intuitum carum propensior, non immerito solli-
tudo nos angit, que propriis destitute pastoribus vaca-
tionis incommodis exponuntur. Dudum siquidem va-
cante ecclesia Tarbatensi per obitum b. me. Thiderici
episcopi, qui nuper apud sedem apostolicam diem clau-
sit extremum, nos attendentes, quod de dicta ecclesia
nullus preter nos disponere poterat, pro eo quod nos
dudum ante vacationem huiusmodi provisiones om-
nium ecclesiarum etiam cathedralium apud sedem
predictam tunc vacantium, et in antea vacaturarum
dispositioni nostre duximus reservandas, decernentes
ex tunc irritum et inane si securus super hoc a quoque
quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingere
attentari. Et demum de ordinatione ipsius ecclesie,
quam benivolentia speciali protegimur sollicite
cogitantes, post deliberationem quam super hoc ha-
bimus, prout negotii qualitas exigebat, cum no-
stris fratribus diligenter, ad te Ordinem fratrum
Predicorum professum, tunc penitentiarium no-
strum, quem litterarum ornat scientia, morum
insignit honestas, spiritualis et temporalis provi-
dencia, pluraque alia virtutum dona commendant
direximus oculos nostre mentis, quibus omnibus

debita diligente meditatione pensatis, de persona
 tua nobis, et eisdem fratribus, ob tuorum enigentiam
 meritorum accepta ipsi Tarbatensi ecclesie, de ipsorum
 fratrum consilio, providimus, teque illi in episcopum
 preferimus et pastorem, curam et administrationem
 ipsius ecclesie sibi in spiritualibus et temporalibus
 committendo, tibique postmodum per venerabilem
 fratrem nostrum Arnaldum episcopum Ponseranensem,
 apud eandem sedem munus facimus consecrationis
 impendi. In illo qui dat gratias, et largitur premia
 confidentes, quod eadem ecclesia sub tuo felici regi-
 mine, gratia tibi assistente diuina, prospere dirigetur
 et salutaria recipiet incrementa. Rugum itaque Do-
 mini reverenter supportans, prefate ecclesie regimur
 sic exercere studias sollicite, fideliter et prudenter,
 quod exinde ab omnium retributore bonorum reti-
 butionis eterne premium consequaris, nosque gau-
 dere possimus in Domino, cum a spe quam de tua
 conceperimus bonitate fuerimus non fraudati.

Datum 20. unione xxvii kal. februarii anno octavo.

- 1) In eodem modo: Dilectis filiis Capitulo ecclesie Tar-
 batensis etc... Dat ut supra.
- 2) In eodem modo: Dilectis filiis Clero civitatis et dio-
 cesis Tarbaten. etc... Dat. ut supra.
- 3) In eodem modo: Dilectis filiis populo civitatis et
 dicensis Tarbaten. etc... Dat. ut supra.
- 4) In eodem modo: Dilectis filiis universis vassallis
 ecclesie Tarbaten. etc... Datum ut supra.
1313. Jan. 14.

alguskiinjaga õigl:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr Lün-Kasthun

Soomse teaduste-akadeemilise

H. nof. E181

86

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic.
Clem. V,
ann. VIII, vol
60, fol. 55v
epist. 158.

1313. Martius. 1

Venerabili fratri Nicolaus episcopo Tarbatensi.

Cum sicut nuper in nostra proposuisti presentia con-
stitutus tam pro tuis necessariis, quam pro ecclesie tue
Tarbatensis negotiis expediendis utiliter te subire
oporteat magna onera expensarum, nobis humili-
ter supplicasti, ut usque ad summam mille quin-
gentorum florenorum auri mutuum contrahendi sub-
modis et formis infrascriptis, sine quibus etc. usque tuis
supplicationibus incolatae tibi contrahendi mutuum pro-
pter hoc usque ad predictam summam mille quingente-
rum florenorum nomine tuo, et ipsius ecclesie, ac te ipsum
et successores tuos, et predictam ecclesiam, ac tua et eo-
rundem bona mobilia et immobilia, presentia et futura
usque ad summam huiusmodi propterea creditoribus
obligandi, usuris omnino cessantibus, et renuntiandi
constitutionibus tam fe. re. Bonifacii pape viij prede-
cessoris nostri, de una quam de duabus dictis in Concilio
generali, et quibuslibet alius a predecessoribus nostris
super hoc editis, et beneficio restitutionis in integrum,
et omnibus litteris et indulgentiis apostolicis impetrata-
ris ac etiam impetrando, et omni Iuris Canonici et Co-
vili auxilio, et conventioni iudicium, et locorum, si eorum
creditorum nomine super huius apostolicas litteras con-
tingeret impetrari, necnon et omnibus aliis exceptionibus
per quas contra credores eosdem, tu diologue tui successores
possessis imposterum eos tueri plenam auctoritate presen-
tium etc. ut in forma usque (sic). Manca la data
(Marzo anno VIII)

alguskiirjaga öige:

Ruumas 11 aprillil 1919.

Dr Linn Kastan
Soome teadustekeskuse akadeemias

1316?

Archiv. Vatic
Formularium
Iohann. XXII
Rom. XXXI
Vol. 72,
fol. 194,
exist. 1891

m.
n. I.
155.

Predicatio crucis in subsidium Estoniae.

Princeps mundi huius quorum infidelium mentes adeo
enervavit, quod in eis illuminatio Evangelii non resulget,
sed adhuc infidelitatis tenebris obvoluti non solum
nolunt Dominum invocare, qui proprie est omnibus invoca-
tibus cum veritate, quia quicumque invocaverit no-
men Domini salvus erit, quin etiam sicut olim in filio
Abrahe, qui secundum carnem genitus fuerat ex ancilla
persequebatur illum, qui secundum spiritum ambulans
ex libera natus erat. Ita et nunc filii Agar, infidelium
videlicet populus, qui adhuc in tenebris ambulans non
dum videre meruit lucem magnam, nos qui iam non
sumus ancille filii, sed libere, qua libertate nos Christus De-
minus liberavit putesqui non desistunt. Sane fr. re. G. pa-
pa, predecessor noster, accepto quod hic, qui de Estoniae
partibus per Dei gratiam, ad fidem Christi nominis sunt
conversi, a barbaris circumstantibus multipliciter vexata-
bantur, ac sibi per hoc multipliciter vexabantur (sic), ac
sibi per hoc petarent a Fidelibus subveniri etc. Cum
autem idem neophyti invalescente contra ipsos per-
secutione infidelium populorum, auxilio fidelium
egant ampliori. Discretionem vestram attente rogan-
dam duximus et hortandam in remissionem vobis
peccatum iniungentes quatenus per vos et religio-
sus personas ad hoc ydoneas, per totam provinciam
Datice et... civitates et dioceses preparatis Fidelibus

Lugd.

contra huiusmodi infideles populos in eorum neophyto-
 rum subsidium verbum crucis. Nos enim de Omnipo-
 tentis Dei gratia etc. usque omnibus qui in subsidium
 dicte terre Estoniae iherint in personis propriis, et ex-
 pensis, ac illis qui in personis propriis illuc mittent
 proprios bellatores iuxata quantitatem subsidii, et devo-
 tionis affectum, illam suorum concedimus veniam
 peccatorum, de quibus veraciter corde contriti fuerint,
 et are confessi, que transcurrentibus in Terre Sancte
 subsidium est concessa. Petrum si qui crucesignati
 provincie archiepiscopatus et diocesum predictarum
 in dicta Terre subsidium votum suum in eiusdem
 terre Estoniae voluerint commutare, illud eis auctorita-
 te nostra commutare curretis, concedentes eis illam
 suorum veniam peccatorum, quam habuissent
 si in dicta Terre subsidium transmeassent.

Algukirjaga õige:

Roonas II aprillil 1919.

Dr Lüx Käppus
Joomi tradusto - akademia lüge.

1316?

tic.
han.
pars I^a
l. 155.

Archiv. Vol.
Formularium
Johann. XXII
ann. XXXI,
vol. 72, fol.
50, epist.
330.

Ut electus obediat archiepiscopo cui quedam
eccllesia est commissa. Cum nuper venerabili fratri no-
stro archiepiscopo Lironie et estimationis, qui ob meritorum
sue prerogativam et devotionis affectionem in nostris et pa-
trum nostrum oculis gratiam meruit et favorem, Libren-
sem ecclesiam spiritualiter et temporaliter non tam pro-
suis quam pro nostris utilitatibus concessimus de speciali
gratia quandiu vixerit gubernandam, universitatem ve-
stram rogandam duximus attentius et monendam, per
apostolica vobis scripta mandantes quatenus eundem ar-
chiepiscopum, per quem, ut pro certo speratur Libren. ecce-
sia grata in spiritualibus et temporalibus suscipiet more-
menta, benigne recipientes et hō ac honeste tractantes
exhibeatis eidem tanquam pastori animarum vestiarum
obedientiam et reverentiam delictam et devotam eius salubri-
bus monitis et mandatis humiliter intendendo, alsoquin
sententiam quam in rebelles etc.

Algus kirjaga öige:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr Liss Karttunen
Suome Teaduste-akademia lüge.

1324. Octobris, 22.

90 Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Johan.
XXII an. IX pars I.
Vol. 78, fol. 155.
epist. 477.

Dilecto filio Johanni de Wesemberch administratori in spiritualibus et temporalibus prepositure ecclesie Tarbatensis salutem. Apostolice sedis circumspecta benignitas personarum et continguum casuum considerans qualitatem, rigorem temperat misericordiam exercendo, cum causa rationabilis id exposet. Iudum siquidem in nostra proposuisti presentia constitutas quod bone memoria Nicolaus episcopus Tharbatensis contra personam tuam minores delite odiu rancore concepto te quibusdam bonis tuis sine aliqua rationabili causa contra iusticiam spoliavit, et hiis non contentus te in tui depressione vituperium et castigaturam de castro civitatis Tarbatensis, ubi tu domicilium fovebas, violenter eicit, propter que ad curiam venerabilis fratris nostri.. archiepiscopi Rigenus, loci metropolitani, appellationis vocem, ut asseris, emisisti dictusque episcopus te prosecutio ni appellationis huiusmodi insistentem, super certis articulis, super quibus contra te ex officio, ut dicebat, volebat inquirere, ad suam fecit presentiam evocari, coram quo per te fuit proposatum, quod cum tu predictis litteris per eundem episcopum existeres, ut premittitur, spoliatus non tenebaris sibi super eisdem articulis ante restitutionem bonorum ipsorum aliquatenus

(I)

respondere, sed dictus episcopus te super hoc audire
recessans, ac premissis omnibus non contentus, te in
nonnullis aliis oppressit nequiter, et multipliciter
aggravavit, propter quod oppressiones et gravamine,
tu ab eodem episcopo ad sedem apostolicam appellati-
lasti petens instanter ab eodem episcopo super
appellatione huiusmodi apostolos tibi dari. Sed di-
ctus episcopus eodem apostolos tibi denegans
exhibere huiusmodi appellatione ad eandem se-
dem emissam contempta, te canoniciatu et probenda
ac prepositura, quos in eadem ecclesia canonicie
fueras assuetus, illosque diu possederas, et tunc
etiam possidebas pacifice et quiete, nec non reli-
quis aliis bonis tuis mobilibus et immobilibus con-
tra instantiam spoliarit. propter quod ad eandem
sedem iterum appellasti, et in causis appellatio-
num huiusmodi ad eandem sedem emissarum,
ad certos indices sub certa forma dicte sedis little-
ras impetrasti, coram quibus licet dictus episco-
pus per eos ad instantiam tuam citatus pluries
fuissest legitime, tamen coram eis contempnit
contumaciter comparere, et nichilominus te viis et
modis, quibus poterat, multipliciter molestabat,
Postea vero te cum nonnullis tuis sociis et amicis
ad quedam loca ubi non nulla bona tam patrimo-
nialia quam alia habere dimiseris personaliter
conferente

conferente, ac gentibus ipsius episcopi in numero copio-
so obviantibus, tibi dictis ^{vel} sociis et amicis inter te et socios
et amicos tuos ex una parte, et gentes ipsius episcopi ex
altera, habitus fuit conflictus, in quo multorum homi-
num hincinde peremptio intervenit. Quare nobis hu-
miliiter supplicasti, ut providere tibi circa restitutionem
dictorum canoniciatis et prebende, ac prepositure pater-
na diligentia dignaremur. Nos igitur volentes tue indi-
gentie de benignitate apostolica providere, tibi cano-
nicatum, ~~et~~ prebendam et preposituram eisdem, cum
omnibus iuribus et pertinentiis suis premissis, seu ali-
quo premissorum nequaquam obstantibus, auctoritate
apostolica et certa scientia commendamus tenendos
per te usque ad eiusdem sedes beneplacitum, et etiam
possidendos fructibus, redditibus et preventibus uni-
versis dictorum canoniciatis et prebende ac prepositu-
re in usus tuos durante tempore commande huiusmodi
convertendis, decernentes auctoritate apostolica tibi de
ipsorum fructibus, redditibus, preventibus universis
perceptis medio tempore ex eisdem fore satisfactionem
plenariam exhibendam, ac irritum et inane si securus
de his per quoscumque scienter, vel ignoranter post
spoliationem et appellations huiusmodi attemptatum
extitit vel imposterum contigerit attemptare, omnes
collationes de canoniciatu et prebenda, ac prepositura
predictis quibuscumque personis forsan factas post-
quam eisdem fuisti, ut premittitur spoliatus, auto-

(II)

ritate predicta nichilominus revocantes, ac decernentes
easdem causas vacuas, irritas et inanis et nullius penitus.
existere firmatates. Nulli etc. nostre commendationis,
constitutionis et revocationis infringere etc. Datum An-
nione xij Kal. Novembris anno nono.

In eodem modo: Venerabilibus fratribus.. archiepi-
scopo Rigensi et.. Osiliensi ac.. Roskildensi episcopis
salutem. A apostolice sedis etc. usque existeret firmatates.
Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta man-
demus quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos
vel per alium, seu alios cundem Iohannem vel procurato-
rem suum eius nomine, in corporalem possessionem ca-
nonicatus prebende et prepositure ac iurium et perti-
nentiarum preditorum inducatis auctoritate nostra
et defendatis inductum, amotis quibuslibet detento-
ribus ab eisdem, facientes eidem, vel dicto procurato-
ri pro eo, de fructibus perceptis medio tempore ex eis-
dem, et qui percipi potuerunt, satisfactionem plenariam
exhiberi, ac ei de dictorum canoniciatus et prebende
ac prepositure fructibus, redditibus, proventibus, iuribus
et obventionibus universis integre priusmodi commen-
da durante integre responderi. Non obstantibus etc....
Datum ut supra.

1324. Oct. 22.

Algusinjaga õige:
Roomas 11 aprillil 1919.

D. Lüüs Kattun
Estonie teaduste-akadeemia liige.

lectis
Moutis
Since
ster
roma
nam
Tane
bat
benia
nis
centi
mas
sum
Wise
posi
obtin
agro
com
rie
pres
iusti
ad
miss
surr
inc
epic

1328. Decembris. 21.

94

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. York.
XXII, vol. 90,
fol. 4^v, ep. 1016.

Venerabili fratri... episcopo Osiliensi et di-

lectus filius... preposito Osiliensi ac magistro Jacobo de

Moutina canonico Tornacensis ecclesiarum salutem.

Sincere devotionis affectus quem venerabilis frater no-
ster Engelbertus episcopus Tarbatensis ad nos et
Romanam gerit Ecclesiam promeretur, ut perso-
nam suam honoremus speciali gratia et favore.
Sane petitio ipsius episcopi nobis exhibita contine-
bat quod olim prepositura ac canonicatus et pre-
benda ecclesie Tarbatensis per munus consecratio-
nis sibi quem dudum Tarbatensi ecclesie, tunc va-
centi prefecimus in episcopum et pastorem de-
mandato nostro apud Apostolicam Sedem impen-
sum apud Sedem ipsam vacantibus Iohannes de
Wisemberth clericus Revalensis diocesis, qui olim pre-
posituram, canonicatum et prebendam predictos
obtinens, eisdem propter homicidii, depopulationis
agrorum, et nonnulla alia crimina et excessus
commisso et perpetratis per eum, per bone memo-
rie Nicolaum episcopum Tarbatensem proximum
predecessorem ipsius Engelberti privatus extitit.
Iustitia exigente, ac propterea declaratus inhabilis
ad ecclesiasticum beneficium obtinendum de pre-
missis penitus tacitum tandem prepositoram per
surreptionem et fraudem, sibi per nos concedi obtinuit
in commendam, propter quod idem Engelbertus
episcopus et dilecti filii Capitulum eiusdem

61.

ecclesiè ad nostram audienciam appellavunt, et in causa appellationis huiusmodi, et negotii contra dictum Johannem et pro Engelberto episcopo et Capitulo supra dictis est definitiva sententia in Romana Curia exi gente iustitia promulgata, que nulla provocatione suspensa in rem pertransit indicatam, dictaque Johanni, ut dicitur per eam extitit perpetuum silentium impositum super prepositura predicta.
 Duare idem Engelbertus episcopus nobis humiliter supplicavit, ut cum pro defensione ecclésie supradictæ, que in finibus X Pranitatis et paganorum frontieria est, ut asserit, situata, alcuius discreti et potenteris viri, inibi residentis, favor, consilium et auxilium sibi et eidem ecclésie sint plurimum oportuna, conferendi preposituram huiusmodi alicui persone ydonee, sibi facultatem concedere dignaremur. Nos itaque ipsius episcopi volentes honorare personam, et per honorem sibi exhibitum alii gratiam impetrari discretioni vestre per apostolica scripta committimus et mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios si est ita, conferendi hac vice dictam preposituram sic vacantem, de qua nullus preter nos disponere potest, pro eo quod nos diu ante vacationem huiusmodi omnes dignitates, personatus et officia, ceteraque beneficia ecclasiastica tunc apud dictam

Sedem

Tidem quocumque modo vacantia, et in antea vacatura
 provisioni et dispositioni nostre duximus specialiter
 reservanda, decernendo ex tunc irritum et inane, si
 rebus super his a quoquam quavis auctoritate scien-
 ter vel ignoranter continget attemptari; cum omni-
 bus iuribus et pertinentiis suis persone ydonee, etiam
 aliud beneficium ecclesiasticum obtinendi, de qua ei-
 dem Engelberto episcopo videbitur, dummodo dicta pre-
 positura et huismodi beneficium se ad invicem com-
 patiantur, ac inducendi per se vel alium seu alios per-
 sonam ipsam in corporalem possessionem ipsius pre-
 positure iurium et pertinentiarum ipsius ac indu-
 ctam etiam defendendi; amoto ab ea quolibet deten-
 tore, ac faciendo personam eandem, vel dictum pro-
 ratores pro ea, ad preposituram ipsam in dicta eccl=
 esia, ut est moris, admitti etc.... Datum Avinione xy
 Kal. ianuarii anno tertio decimo.

Aeguskiroja õige:

Rovamas 11 aprillil 1919.

D' Lisi Katharinen
Soome Teaduste Akadeemia liige.

(2)

1332. Septembris. 9.

Archiv. Vatis
Reg. Vatis. Iohann.
mis XXII, ann.
XVII. Vol.
104. epist.
1191.

Dilectos filios... abbati monasterii in Val-
hena Tarbaten. dioc. et... preposito Rigen. ac... scolasti-
co Tullen. ecclesiarum salutem. Ad hoc nos Deus preten-
dit in familiam domus sue, ut aportuna singulis provi-
sionis auxilia fidelis servitatis iniunote, prudentia
pro tempore dispensantes, eorum presertim necessita-
tibus intendamus, occurramus dispendiis, iisque ab
oppressionibus relevemus, qui assumpti in partem
solicitudinis, notioris sunt dignitatis titulo insigniti.
Tane venerabilis fratris nostri Engilberti episcopi Tarba-
tensis conquestione percepimus, quod nonnulli archiepi-
scopi, episcopi, ceterique ecclesiarum prelati, et clericis ac
ecclesiastice persone, tam religiose, quam otiam secula-
res, necnon duces, comites marchiones, comites, barones, no-
biles, milites et laici, communia civitatum, universita-
tes oppidorum, castorum, villarum et aliorum locorum,
et aliae singulares persone civitatum et diocesum et
aliorum partium diversarum occuparunt et occupari
fecerunt castra, villas et alia loca, terras, domos, nos-
sessiones, iura et jurisdictiones, necnon fructus redi-
ditus et proventus, et nonnulla alia bona mobilia
et immobilia spiritualia et temporalia ad ipsum
episcopum et mensam suam episcopalem spectan-
tia, et ea detinent indebet occupata, seu ea detinen-
tibus prestant consilium, auxilium vel favorem. Non

[1]

nulli etiam civitatum et diocesum et partium predictorum
qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, ei-
dem episcopo super predictis castris, villis et locis aliis, terris,
domibus, possessionibus, iuribus et iurisdictionibus, fructibus,
censibus, redditibus et preventibus eundem et quibuscum-
que alii locis bonis mobilibus et immobilibus spiritualibus
et temporalibus, et aliis rebus ad eosdem episcopum et
mensam spectantibus multiplices molestias et iniurias
infringunt et iacturas. Quare dictus episcopus nobis humili-
ter supplicavit, ut cum eidem reddatur valde difficile
pro singulis querelis ad apostolicam sedem habere recor-
sum providere sibi super hoc paterna diligentia curare-
mus. Nos igitur adversus occupatores, presumptores, mole-
statores et invasores huiusmodi illo volentes eidem episcopo
remedio subvenire per quod ipsorum compescatur temeri-
tas, et alii aditus committendi similia precludatur, divi-
tioni ueste per apostolica scripta mandamus quatenus vos vel
duo aut unus uestrum, per vos vel alium seu alios, etiam si sint
extra loca, in quibus deputatis estis conservatores et indices
prefato episcopo efficacis defensionis presidio assistentes, non per-
mittatis eundem super his et quibuslibet alii locis bonis et
iuribus ad episcopum et mensam predictos spectantibus, ab eis-
dem vel quibuslibet alii indebet molestari, vel ei gravamina seu
damna vel iniurias irrogari facturi dicto episcopo, cum ab
eo vel procuratoribus suis, aut eorum aliquo fueritis requisite,
de predictis et aliis personis quibuslibet super restitutione hu-
iusmodi castrorum, villarum, terrarum et aliorum locorum,
iurisdictionum, iurium et bonorum mobilium et immobilium
redditiuum

redditum quoque ac preventium, et aliorum quorumque bonorum, necnon de quibuslibet molestiis et iniuriis atque dampnis presentibus et futuris, in illis videlicet, que iudicialem requirunt indaginem, summarie de plano sine strepitu et figura iudicij, in aliis vero, prout qualitas ipsorum exigerit, iusticie complementum. Occupatores seu detentores, molestatores presumptores, et iniuriatores huiusmodi necnon contradictores quoslibet et rebelles cuiuscumque dignitatis, status, ordinis vel conditionis extiterint, quandomque et quotienscumque expedierit auctoritate nostra, per causam ecclasiasticam appellatione postposita compescendo. Invocato ad hoc, si opus fuerit auxilio brachii secularis. Non obstantibus tam fe. re. Bonifacii pape viij predecessoris nostri, in quibus cavelar ne aliquis extra suam civitatem vel et diocesum nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam dictam a fine sue diocesis ad iudicium evocetur, seu ne indices et conservatores a sede deputati predicta extracivitatem et diocesim in quibus deputati fuerint, contra quorumque procedere, sive alii vel aliis vicibus suas committere, aut aliquos ultra unam dictam a fine diocesis eorumdem trahere presumant, dummodo ultra duas dictas aliquis aucto-
rate presentium non trahatur. Seu quod de aliis quam de manifestis iniuriis et violentiis, et aliis que iudicialem indaginem exigunt, penitus in eos se secus egerint, et in id procurantes adiectis, conservatores se nullatenus intronet tant, quam alii quibuscumque constitutionibus, a predecessoribus nostris romanis pontificibus, tam de iudicibus delegatis, et conservatoribus, quam personis ultra

certum numerum ad iudicium non vocandis, aut aliis
editis, que vestre possent in has parte iurisdictioni ast
potestati eiusque libero exercitio quomodolibet obviare. Seu
si aliquibus communiter vel divisim ab eadem set sede
indultum quod excommunicari, suspendi vel interdiri,
aut extra vel ultra certa loca ad iudicium evocari non pos
sint per litteras apostolicas non facientes plenam et expre
sam ac de verbo ad verbum de iudicato huiusmodi; et eorum
personis, locis, ordinibus et notis nominibus propriis mentione
et qualibet alia dicta sedis indulgentia generali vel speciali
cuiusunque tenoris existat per quam presentibus non ex
pressam vel totaliter non insertam, vestre iurisdictionis expli
catio in has parte valeat quomodolibet impediendi, et de qua
cuiusque toto tenore de verbo ad verbum habenda sit in
nostris litteris mentio specialis. Ceterum volumus et apo
solica auctoritate decernimus quod quilibet vestrum
prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum
quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento canonico
impeditus, quodque a data presentium sit vobis et uni
cuique vestrum in premissis omnibus et singulis ceptis et
non ceptis, presentibus et futuri perpetuata potestas, et
iurisdictionis attributa, ut eo vigore, eaque firmitate possitis
in premissis omnibus ceptis et non ceptis presentabes et fu
ture, et pro predictis procedere, et si predicta omnia et in
gula coram vobis cepta fuissent et iurisdictionis vestre et cu
ieslibet vestrum in predictis omnibus et singulis per citi
tionem vel modum alium perpetuata legitimum estetisset
Constitutione predicta super conservatoribus et qualibet alia in contraria
data non obstante. Presentibus post quinqueannum minime
valitatis, Dat. Scirinone & idus septembri anno decimo septimo ..

alguskirjaja õigl:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr Linn Karttunen
Soome teadurite-akadeemia liige.

1332. Septembris, 9.

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. No.
XVII
an. XVII,
Vol. 104.
epist. 1332.

Universis xp̄i fidelibus presentes litteras
inspecturis salutem. Splendor paterne glorie qui sua
mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota fide-
lium de clementissima ipsius maiestate sperantium tunc
precipue benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum
humilitas sanctorum meritis et precibus adiuvatur. Cuique
igitur, ut ecclesia Tarbatensis, que beatorum Petri et Pauli
apostolorum est vocabulo insignita, ad quam xp̄i fideles il-
lorum precipue partium, in quibus contigu sunt pagani,
specialem devotionem habere dicuntur, congruis honoribus
frequentetur, et quod fideles ipsi fidei sincere corroborati
dulcedine et affectu, eo devotius ad ecclesiam ipsam confluant,
quo per hoc notioris dono celestis gratie senserint se refe-
ctos, de Omnipotenti Dei misericordia et eundem apo-
stolorum auctoritate confici, omnibus vere penitentibus
et confessis, qui ecclesiam ipsam, in nativitate, circumse-
sione, Epiphanie, resurrectionis et ascensionis (sic) Domini
ni et pentecostes, et quatuor Beate Marie Virginis unum
annum, illis autem qui eandem ecclesiam in prefatorum
et aliorum apostolorum festivitatibus centum, eis vero
qui per octabas festivitatium predicatorum ecclesiam
ipsam devote visitaverint annuatim, quadraginta dies
de iniunctis sibi penitentibus singulis videlicet dicta-
rum festivitatibus et octabarum (sic) diebus, quibus ecce-
siam ipsam visitaverint, ut prefertur, misericorditer rela-
xamus. Dat. Birinione v idus septembris anno decimo-
septimo.

Alguskirjaja öige:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr. dün. Kastan
Soome teadusti-akadeem.

✓ 1332. Septembris. 9.

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. No.
hannis XXII
an. XVII. Vol.
104 epist.
986.

Venerabili fratri Engelberto episcopo Tar-

batensi salutem. Provenit ex tua devotionis affectu, quo
nos et Romanam Ecclesiam revereris, ut petitiones tuas,
illas presentim que anime tue salutem respiciunt, ad
exauditionis gratiam admittamus. Hinc est quod nos
tuis supplicationibus inclinati, ut confessor tuus, quem
duxeris eligendum, omnium peccatorum tuorum, de qui-
bus corde contritus et ore confessus fueris, eam plenam re-
missionem quam romani pontifices consueverunt inter-
dum per speciale privilegium personis aliquibus imper-
tiri, tibi quatenus claves Ecclesie se extendunt, et gratiam
in oculis (*sic*) divine maiestatis extiterit, semel tantum
in mortis articulo auctoritate apostolica concedere va-
leat, devotioni tue tenore presentium indulgemus.
Si totamen quod idem confessor de his de quibus fuerit
alteri satisfactio impendenda, eam tibi per te, si super-
vineris, vel per heredes tuos, si tunc forte transieris
faciendam iniungat, quam tu vel alii facere tenea-
mini, ut preferatur. Et ne, quod abit, propter huiusmodi
gratiam reddaris proclivior ad illicita impostorum
committenda, volumus quod si ex confidentia remissio
nis huiusmodi aliqua forte committeres, quo ad illa
predicta remissio tibi nullatenus suffragetur. Nulli
ergo omnius hominum licet hanc paginam nostre
concessionis et voluntatis infringere, vel ei ausu temere

luge

ris contraire. Si quis autem hoc attemptare presumperet indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Dat. Avinione v idus septembres anno decimo septimo.

Algurkinjaga öige:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr Düüs Karthum

Soomse teaduste-akadeemia lüge

1332. Septembris, 9.

Archiv. Vatic.
Reg. Vatic. Manu
nis XXII an.
XVII Vol.
104 epist.
962.

Venerabili fratri Engelberto episcopo Tar-

batensi salutem. Quia presentis vite conditio statum ha-
bet instabilem, et ea que visibilem habent essentiam ten-
dunt ad non esse visibiliter ad non esse, tu hoc salubri
meditatione premeditans, diem tue peregrinationis
extremum dispositione testamentaria desideras pre-
venire. Nos itaque tuis in hac parte supplicationibus
inclinati, ut de bonis tuis undecumque non per ecclesiam
seu ecclesias, alias tamen licite acquisitis, que ad te per-
tinere omnimode dino scuntur, libere testari valeas, ac
de bonis mobilibus ecclasticiis tue dispositioni, vel ad-
ministracioni commissis, que tamen non fuerint al-
taris vel altarium eccliarum tibi commissarum mi-
nisterio seu alicui speciali carundem eccliarum divi-
no cultui seu usui deputata nec non et quibuscumque
bonis mobilibus a te per ecclesiam, seu ecclesias licite acqui-
sitis pro decentibus et honestis expensis tui funeris, et pro
remuneratione illorum, qui tibi viventi serviverint, sive
sint consanguinei, sive alii iuxta servitii meritum, mo-
derate tamen, disponere ac erogare, et alias prius de ipsis
carundem eccliarum ere alieno deducto, ut eadem ecclie
non remaneant debitibus obligate, in quos ac licitos usus con-
vertere possis plenam et liberam devotioni tue auctorita-
te presentium concedimus facultatem. Volumus autem
ut in eadem carundem eccliarum bonorum disponi-

105.

tione iusta quantitatem residui erga ecclesias a quibus
eadem percepisti te liberalem exhibeas prout conscientie
tibi diotaverit, et anime tue saluti videris expedire. Dat.
Avinione, ^{xxv} idus septembri anno decimo septimo.

Auguskiirjasa õige:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr. E. Kartum
Soome teaduste - akadeemia lüge.

1341. Februario 9.

Arch. Vatic.
Reg. Vatic.
vol. 29 f. 33,
opist. 13

Venerabili fratri... Episcopo Revalienti et dilecto Benedicto III
eius filio.. Tharbatensis ac.. Otiliensis proposito a. 1.
ecclesiarum Salutem. Militanti Ecclesie licet in
merito, disponente Domino presidentes, circa curam
Ecclesiarum et monasteriorum omnium solertia sed
dinus indefessa sollicitus ut iuxta debitum pasto
ratis officii eorum occurramus diligendis et pro
fectibus, divina cooperante clementia, salubriter
intendamus. Sane dilectorum filiorum.. abba
tis et Conventus Monasterie de Padeo Cisterciensis
ordinis Revalientis dioecesis conquestione percep
imus quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi aliquae
ecclesiarum Prelati et Clerici ac ecclesiastice per
sonae, tam religiose quam seculares, necnon Dukes,
Marchiones, Comites, Barones ac nobiles milites
et laici, Communia Civitatum, Universitates op
pidorum, castrorum, villarum et aliorum locorum
et alie singulares persone civitatum et diocesum
et aliarum partium diversarum occupavimus et oc
cupari fecerimus castra, villas et alia loca, terras,
domos, possessiones, iura et iurisditiones, necnon
fructus, cuncta, redditus et praeventus dicti Monas
terii et nonnulla alia bona mobilia et immobilia,
spiritualia et temporalia ad Abbatem et conventum
predictos spectantia et ea detinente indebita occupa

ta seu ea detinentibus prestant auxilium, consilium
et favorem. Nonnulli eciam civitatum et diocesum
ac partium preditarum, qui nomen Domini in vacuo
recipere non formidant, eisdem Abbati et Conventui su-
per dictis castris, vallis et locis aliis, terris, domibus,
possessionibus, iuribus, iurisdictionibus, fructibus, conti-
bus, redditibus et proventibus coronacione et quietusum
que aliis bonis mobilibus et immobilibus, spirituali-
bus et temporalibus ac aliis rebus ad eisdem Abbatem
et Conventum spectantibus multiplices molestias et
inurias inferunt et iacturas. Quare dicti Abbas et
conventus nobis humiliter supplicarent ut, cum eis
dem valde reddatur difficile pro singulis querelis
ad Apostolicam Sedem habere recursum, providere
ipsis super hoc paterna diligencia curarem.
Nos igitur adversus occupatores, detentores, presun-
ptores, molestatores et iniuriatores huiusmodi; illo
volentes eidem Abbati et Conventui remedio subse-
nire per quod ipsorum compescatur temeritas et a-
liis aditus committendi similia precludatur, Di-
tioni vestre per apostolica scripta mandamus quaterus
vos vel duos aut unius vestrum, per vos vel alium seu
alios, eciam si sint extra loca in quibus deputati es-
tis conservatores et iudices, prefatis Abbati et Con-
ventui efficacis defensionis presidio assistentes, non

permittatis eodem super his et quibuslibet aliis be
bonis et iuribus ad Abbatem et Conventum predictos
spectantibus, ab eisdem vel quibuslibet aliis indebet
molestatari et eis gravamina vel dampna seu iniurias
irrogari, facturi dictis Abbatii et Conventui, cum abeis
vel procuratoribus suis aut eorum aliquo fueritis re
quiriti de predictis et aliis personis quibuslibet su
per restituzione huiusmodi castorum, villarum, ter
rarum et aliorum locorum, iurisdictionum et iurium
ac bonorum mobilium et immobilium, reddituum que
que a preventiis et aliorum quocunquam honorum
nec non de quibuslibet molestiis, iniuriis atque dampnis
presentibus et futuris, in illis videlicet que iudicacionem
requirunt indaginem, summarie et de pleno, sine etre
pitie et figura iudicii, in aliis vero, prout qualitas eo
rum exigit, iusticie complementum. Occupatores seu
detentores, molestatores, presumtores et iniuriantes
huiusmodi, ne non contradictores quolibet et rebel
les, cuiuscunque dignitatis, status, ordinis vel con
ditionis existant, quandomunque et quoquamque
expedient, auctoritate nostra per censuram ecclae
siasticam, appellatione postposita, compescendo, invo
cato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secula
ris, non obstantibus tam felicis recordationis Boni
ficii pape viij predecessoris nostri, in quibus cave

tur ne quis extra suam civitatem vel diocesum, in quibus deputati fuerint, contra quosunque procedere sive alii vel alios vires suas committere aut aliquos ultra unam dictam a fine diocesum earundem trahere presumant, dummodo ultra duas dictas aliquis auctoritate presencium non trahatur, seu quod de aliis quatuor de manifestis iniuriis et violencieis ac aliis que iudicalem indaginem exquirunt personis in eos si secus egerint et in id procurantes adiectis conservatores se nullatenus intrahant, quam alii quibusunque constitutionibus a predecessoribus nostris Romanis Pontificibus, tam de iudicibus delegatis et conservatoribus quam personis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis aut aliis editis que vestre possint in hac parte iuris dictioni aut potestati cuiusque libero exercitio quomodolibet obviare; seu si aliquibus communiter vel divisione a predicta sit Sede indultione quod ex communicari, suspendi vel interdicere aut extra vel ultra certa loca ad iudicium vocari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressionem ac de verbo ad verbum de indultione huius modi et eorum personis, locis, ordinibus et nominibus propriis mencionem, et qualibet alia dicta sedis indulgia generali vel speciali cuiusunque tenor.

ris existat, per quam presentibus non expressam
vel totaliter non interestam vestre iurisdictionis
explicatio in hac parte valeat quomodolibet impe-
diri et de qua cinq[ue] toto tenore de verbo ad
verbum in nostris litteris habenda sit menio specialis.
Ectenorum volumus et apostolica auctoritate dicemus
quod quilibet vestrum prosequi valeat ar-
ticulum eiam per alium inchoatum, quamvis idem
inchoans ullus fuerit impedimento canonico impe-
ditus, quoque a dato presenciam sit vobis et
uniuscuius vestrum in premissis omnibus et eorum
singulis, ceptis et non ceptis, presentibus et futu-
ris et pro predictis procedere ac si predicta omnia
et singula coram vobis cepta fuisse et iuris-
dictio vestra et cuiuslibet vestrum in predictis
omnibus et singulis per citacionem vel modum
alium perpetuata legitimum existisset. Constitu-
tione premissa super conservatoribus et qualibet
alia in contrarium edita non obstante. Presente-
bus post quadriennium minime valitatis.

Datum Avisione Videl februarii anno septimo.

Alguski jõga õige:

Roomas 11 aprillil 1919.

Dr Luise Kastman
Soome teaduste akadeemia liige

1341. Februarius. 9.

111

Arch. Vali.

Reg. Vali.

vol. 129 f. 332.

Generabili fratri.. Episcopo Tarbatensi et dilectis epist. 14
filis.. Osilientij et .. Revalientij decanis Ecclesiistarum Benedict. XII.
Salutem. Militanti Ecclesie licet immorit: disponen: 7
te Domino president al circa curam Ecclesiistarum et mo
nasteriorum omnium solertia reddimur indefessa solici
ti ut iuxta debitum pastoralis officii eorum occurramus
dispendiis et profectibus, divina cooperante clementia,
salubriter intendamus. Sane dilectionum filiorum ..
Abbatis et conventus monasterii de Guthvalia Cister
ciensis ordinis, Linopentis diocesis conquestione percep
imus etc ut in proxima superiori usque ad finem.
Datum Avisione & idus februarie anno septimo

Alguski jaga õige:

Romus 11 aprillil 1919

H. Lisi Karttunen
Soome teaduste akadeemia liige,

1342. Augustus, 26.

Arch. Vatic.
Reg. Vatic.
vol. 152, f. 153
part. 57.

Venerabili fratri Wesselio Episcopo Carbatesi. la Clement. VI
butem. Romana Ecclesia, que super omnes alias orbis De Promotione
ecclesiastis optinet divina institutione primatum, ex a. 1.
ca singulas materne diligentie cura sedulo regi-
bias earum profectibus velut solita mater arden-
tius intendit, studens ut per sue providentiae mini-
sterium ecclesiis ipsis, presentim que propriis sunt pa-
storibus viduate, preficiantur ydonei in pastores,
qui eas in spiritualibus et temporalibus possint et
sciant salubriter gubernare. Dicendum quidem fe-
lix recordationis Benedictus papa xij predecessor
sor noster in sui apostolatus primordiis omnes ca-
thedrales ecclesiias apud Sedem Apostolicam quo-
cunque modo tunc vacantes et in anteac vacaturas
dispositioni et ordinationi sue, donec intermissionis
divine clementia ipsum Universalis Ecclesie regi-
mine permitteret presidere, reservarit, decernendo
ex tunc instituta et inane, si tenuis super hanc a qua-
cunque gravis auctoritate, scienter vel ignoranter
contingebat attemptari, ac leinde, dicto predecesso-
re, sicut Domino plauit, de hac luce subtrahebat, non
nullaque ex dictis cathedralibus ecclesiis tempore
obitus ipsius predecessoris vacantibus, Nos ad ap-
cem eiusdem apostolatus assumpti; cum a nonnullis

in dubium vorteretur an de huiusmodi cathedralibus
ecclesias, que tempore huius^{modi} obitus prefati predecessoris
ut prefectori vacabant, potest post ipsius predecessoris
obitum per alium quam per Romanum Pontificem
ordinari, ad cuiuslibet ambiguitatis scrupulum in
haec parte tollendum, per notras litteras declaravi-
mus predictas Cathedrales ecclesias fore per reser-
vationem et decretrum predicti predecessoris affe-
ctas nec de illis ea vice potuisse vel posse per
alium quam per Romanum Pontificem quoquomodo
disponi, decernentes iuratum et iurare quicquid in
contrarium a quounque quavis auctoritate, scienter
vel ignoranter attemptatum forsan esset hancius vel
contingere in posterum attemptari. Cum itaque,
sicut accepimus, ecclesia Tarbatensis ea eo vacan-
tissime et vacare noscatur quod idem predecessor &
mirabilis fratrem nostrum Engelbertum Archipite-
num Rigensem tunc episcopum Tarbatensem apud
Sedem Apostolicam constitutum, a vinculo quo idem
ecclesia cui tunc praerat tenebatur, de fato suo
num consilio, de quorum numero tunc eramus et
apostolice potestatis plenitudine absolventes, ip-
sum ad Rigensem ecclesiam tunc vacantem duxit
auctoritate apostolica transferendum, prefisando cum

eidem ecclesie Rigeni in Archidioposum et pasto-
rem. Nos attentes quod de provisione eisdem Tar-
batensis ecclesie de qua idem predecessor dum vere-
ret minime ordinavit, nullus preter nos haec vice
minime se intimictere potuit neque potest, reser-
vacione et declaracione ac decretis obstantibus ante-
dictis, ad provisionem ecclesie Tarbatensis celerem
et felicem, ne prolixa vocationis subiaceret incom-
modis, paternis et sollicitis studiis intendentes, post
deliberationem quam de preficiendo eidem Tarba-
tensi ecclesie personam utilior et etiam fructuosa-
cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum
ad hoc, tunc scholasticum eisdem Tarbatensis eccl-
sie in sacerdotem constitutionem, vita laudabilem, sci-
entia predicitum, morum honestate decorum, in spi-
ritualibus providum et temporalibus circumspectam
et aliis virtutum donis, prout ea fidei signorum te-
stimoniis percepimus, laudabiliter institutionem, dire-
ximus oculos nostre mentis. Intendentes igitur tan-
dies Ecclesie Tarbatensi quam gregi dominico-
eiusdem salubriter et utiliter providere de perso-
na tua nobis et dictis fratribus ob preciosorum
exigentiam tuorum meritorum accepta, eidem eccle-
sie Tarbatensi, de dictorum fratrum consilio aucto-
ritate apostolica duximus providendum, legue iste.

15

preficiens in Episcopum et pastorem, curam et administrationem ipsius tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, ac faciendo tibi postmodum per Venerabilem fratrem nostrum Petrum episcopum Gabiniensem munus consecrationis impendi, firma spe fiduciae acceptis quod eadem ecclesia, Deo auctore, per tua circumspectionis industria preservabitur a noscitis et adversis et spiritualibus et temporalibus proficiet incrementis. Quocirca Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatenus ad eandem ecclesiam Garbatensem sponte tuam cum nostra gratia benedictionis accedens, illius regimen sic sollicitate studiis exercere, gregem dominicum in ea libi oreditum doctrina verbi et operis informando, quod eadem ecclesia Garbatensis per tua circumspectionis ministerium de bono semper in melius augatur ac votis successibus gratuletur, tisque perinde nostram et dicta Sedis benedictionem et gratiam consequi merearis.

Datum apud Villam novam Arvinensis dioecesi viij kalendas septembri anno primo.

2) In eodem modo Dilectis filiis clero Ci-
vitatis et diocesis Garbatensis Salutem etc. 1342.
Romana Ecclesia etc, usque proficeret incrementis.
Quocirca Universitate vestre per apostolica scripta
mandamus quatenus eidem Episcopo languam patri
et pastori animarum vestrarum humiliter inten-
tes ac exhibentes ei obedientiam et reverentiam debitam Aug 26.

et devotam, eius salubrissima monita et mandata suscipientes devote et efficaciter adimplere cureris.
Alioquin sententiam, quam idem Episcopus rite tulerit in rebellis, ratam habebimus et faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum ut supra.

³ In eodem modo Dilectis filiis populi Civitatis et diocesis Tarbatensis Salutem etc. Romana Eccles^a 1342.
sia etc, usque proficiat incrementis. Quocirca illius versitatem vestram rogamus et hortamur attente per apostolica vobis scripta mandantes quatenus cum dem Episcopum tangquam patrem et patrem animorum veterarum suscipientes devote et debita honestificientia prosequentes, ipsius monitis et mandatis salubribus humiliiter intercalatis ita quod ipse in vobis devotionis filios et vos in eo per consequens patrem invenerissemus benivolium gaudeamus. Datum ut supra.

^{4]} In eodem modo. Venerabilissimi archiepiscopi Rigienti Salutem etc. Ad cunulum tue cedit salutis et fame si personas ecclesiasticas, presertim pontificali dignitate preditas, divine protectionis intritus oportuni presidii et favoris gratiarum prosequaris. Dudum signidem felicis recordationis Benedictus papa xij predecessor noster etc, usque proficiat incrementis. Quocirca Fraternitatem tuam regamus, monemus et hortamur attente per apostol

lica scripta mandantes quatenus eundem Westelum
 Episcopum tuum suffraganeum ad eccliam tibi com-
 missam habens pro nostra et Apostolice Sedis rever-
 entia propensius commendatos ipsiusque Westelum
 Episcopum suscipiens in visceribus caritatis in amplian-
 did et conservandis suis et Ecclesie Tarbatensis sibi
 commissis curibus, sic eum tui favoris presidio pro-
 guaris quod ipse pertineat auxilium gratiae se possit
 in commissio eidem Tarbatensis ecclesie regimine uti-
 lius exercere, tisque diuinam misericordiam et eis-
 dem Sedis gratiam valat caude uberiori promovere.

Datum ut supra

5) In eodem modo Dilectis filiis... magistro 134d.

Livonie et suis preceptoribus ac fratribus Sancte Marie
 domus Theotonicorum in diocesi Tarbatensi constitutis
 Salutem. Romana Ecclesia etc, usque: proficiat in-
 orementis. Quocirca Universitate vestre per apostolica
 scripta mandamus quatenus eisdem Westelo Episcopo
 tanquam patri et pastori animarum vestrarum
 plene ac humiliter intendentes et exhibentes eidem
 obedientiam et reverentiam debitam et devotam,
 eius salubria monita et mandata subiiciatis gela-
 riter et efficaciter adimplere cursetis. Alioquin
 sententiam, quam ipse vite tulorit in rebello, va-
 tam habebimus et faciemus auctore Domino usque ad
 satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Datum ut supra.

Aug. 26.

1342. Augustus, 26.

7

6) In eodem modo Dilectis filiis universae vallatis Ecclesie Tarbatensis Salutem etc. Romana Ecclesia etc, usque: proficiet incrementis. Quocirca Universitate vestre per apostolica scripta mandamus quatenus eumdem Episcoporum debita honorificentia prosequentes et fidelitatem solitam neconon consueta servitia ac iura sibi a nobis debita exhibere integre deducatis. Alioquin sententiam sive personam, quam idem Episcopus rite tuberit seu statuerit in rebelles auctore domino usque ad satisfactionem condignam ratam habebimus et faciemus inviolabiliter observari. Datum ut supra.

7) In eodem modo Dilectis filiis Capitulo 1342. Ecclesie Tarbatensis Salutem. Romana Ecclesia Aug. 26. etc, usque: proficiet incrementis. Quocirca discressioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus eisdem Episcopo languam patri et pastori animarum vestrarum humiliter intonsantes et exhibentes sibi obedientiam et reverentiam debitam et devotam, eius Salubria monita et mandata suscipientes devote et efficaciter adimplere currit. Alioquin sententiam, quam idem Episcopus contra rebelles rite tuberit, ratam habebimus et faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum ut supra

Algukirjaga õige:

Roomas 11 aprillil 1919

dr Lius Karttun

Sonne teaduste - akadeemilise

1342. Octobris, 11.

Arch. Vatis.

Reg. Vatis.

Dilecto filio Magistro Henrico Sweymen de
Lubek scolastico Ecclesie Tarbatensis Salutem. vol. 152, f. 196°
epist. 2.

Laudabile testimonium, quod tibi apud nos de lit. Clement. VI
terarum Scientia et vita ac morum honestate alii De Dignit. vac.
que virtutum meritis perhibetur, rationalitatem nos
inducit ut tibi reddamus ad gratiam liberalis.

Cum itaque scolastica ecclesie Tarbatensis, quam
venerabilis frater noster Wesselus episcopus Tarba-
ensis, tempore promotionis per nos facte de ipso ad
eandem ecclesiam tunc pastore carentem, in ipsa
ecclesia oblinebat, per huiusmodi promotionem suam
et consecrationis munus de mandato nostro apud Se-
dem Apostolicam impensum eidem apud Sedem no-
stram, vacare noscauit ad presens nullusque preter
nos de illa scolastica possit hac vice disponere,
pro eo quod Nos ante vacationem huiusmodi am-
nes dignitates, personatus et officia ceteraque
beneficia ecclasiastica, tunc apud dictam Sedem va-
cantia quounque modo et inantea vacatura, colla-
tioni et dispositioni nostre specialiter reservantes,
decernimus extrinsecum et inane si seculi super
hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vol-
ignoranter contigerit attemptari, Nos volentes,
premissorum tuorum meritorum intuitu, te, pro quo
etiam dictus Episcopus, adherens te physicum et ca-

pellatum suum in sacerdotio constitutum, nobis hamili-
ter supplicavit in dicta ecclesia, cuius canonicus pre-
bendatus existens, amplius honorare tibi que gratiam
facere speciales, dictam scolastriam sic vacantem
cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, apostolica
tibi auctoritate conferimus et de illa etiam providimus,
decrementis, prout est, initum et inane & secus super hi-
is a quoque quavis auctoritate sicut vel ignorantia
atemptatum forsan est hactenus vel contigerit in po-
sternis attemptari. Non obstantibus quibusunque
statutis et consuetudinibus ipsius ecclesie contrariis,
iuramento, confirmatione Sedis predictae vel quam-
que firmitate alia robosatis, aut si aliqui super pro-
visionibus sibi faciendis de dignitatibus, personati-
bus vel officiis in dicta ecclesia speciales, vel de be-
neficiis ecclesiasticis in illis partibus generales no-
stras vel predecessorum nostrorum Romanorum Ponti-
fiuum aut legatorum ipsius Sedis literas impatera-
rent, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem
et decretem vel alias quomodolibet sit processum, qui-
bus omnibus in accusatione dictae scolastrie te volu-
mus anteferri, sed nullum per hoc eis quo ad acce-
cutionem dignitatum, personarum, officiorum et bene-
ficiorum aliorum praecordicium gerare, tenet Episco-
po qui est pro tempore et dilectis filiis Capitulo Ear-

[1342. Octobris, 11]

3

batensi vel quibusvis aliois communderet vel divisim
a prefata Sede induitum existat quod ad recep-
tionem vel provisionem aliius minime tercam-
tur et ad id compelli non possint, quodque de digni-
tatis, personatibus et officiis eiusdem ecclesie
aliique beneficiis ecclasiasticis ad eorum collationem,
provisionem vel quamvis aliam dispositionem coniu-
ctum vel separationem spectantibus ulli valeat provi-
deri per litteras apostolicas non facientes plenam
et expressam ac de verbo ad verbum de induito huius
modi mentionem, et qualibet alia prefata. Sed si in
dulgentia generali vel speciali cuiusque tenoris
existat, per quam presentibus non expressam vel
totaliter non insertam effectus huius gratie impo-
diri valeat quoniam delibet vel differre et de qua eius
que toto tenore habenda sit in nostro claus me-
tio specialis, aut si presens non fuerit ad pretiandum
de observandis statutis et conductitudinibus eiusdem
ecclesie ratione dictae solastrie ultimum iuramentum,
dummodo in absencia tua per procuratorem ipsecum
et cum ad ecclesiam ipsam accesseris corporaliter
illud prestes, seu quod eiusdem ecclesie, ut prefectus
existis canonicus prebendarius. Nulli ergo etc no-
stre collationis, provisionis et constitutionis infringere
vel cielo. Datum Avisione v dies octobris a. 1.

1342. Octobris, 11.

4

In eodem modo. Venerabilis fratre... Archiepiscopo
Rigensi et directis filios... et hanc Monasterii de
Vallena Carbantes diocesis ac Thesaurario ec-
classe Oboientis Salutem. Laudabile testimo-
nium est, usque: Canonicus prebendarius. Quocir-
ca dictatione tue per apostolica scripta mansonus
quatenus vos vel duo aut unius vestrum per vos
aut alium seu alios eundem Magistrum Henricum
vel procuratorem suum sive nomine in corporalem
possessionem Scolastrie ac iussionem et portinaceum
preditorum indicatis auctoritate nostra et differ-
atis inductum, amoto exinde quolibet detentore
facientes ipsum vel dictum procuratorem, pro eo
ad eandem Scolasticam, prout est moris, admittere
sibique de ipsis Scolastrie fratribus, redditibus,
proventibus, iuribus et obventionibus universis inte-
gre responderi, non obstantibus omnibus supradic-
tis, seu si eidem Episcopo et Capitulo vel quibus
vis alius communiter vel divisione a predicta Sede
indultum existat quod interdici, suspendi vel ea
communicari non possint per literas non facientes
plenam et expressam ac de verbo ad verbum de
indulter huimodi mentionem, Contradictores
auctoritatem nostra etc. Datum ut supra.

Alguskinjaga öige:

Rommas 11 aprillil 1919.

Dr. Linn Kathunen
Sovene teaduste - akadeemia liige

1348. Februarius. 7.

Archiv. Vatis
Reg. Valis
Clem. VI
an. VI,
Vol. 180,
fol. 270,
ap. 817

Dilecto filio magistro generali et fratribus
hospitalis Sancte Marie Theutonicorum Ierosolimita-
ni salutem etc. Nois que pietate sapient et continent
equitatem, cultusque divini respiciunt incrementum
libenter adicimus apostolici munimini firmitatem.
Sane petitio pro parte ^{verba} tua nobis exhibita continebat quod
rosa carissimo in Christo filio nostro Waldemaro Parionum ^[sic]
rege illustri ducatum Estoniae ad eundem regem, alias
ad dilectum filium Octonem germanum dicti regis ho-
spitalis vestri hereditario iure si in seculo remansi-
set spectantem pro certa emista pecunie quantitate,
et licet dictus ducatus plus valeat quam sit quantitas
supradicta, idem tamen rex id quod dictus ducatus
plus valeat, seu valere posset, vobis in hospitali pre-
dicto in sue ad progenitorum suorum et successorum
eiusdem regis animarum remedium, ac intuitu di-
vino donavit, prout in patentibus litteris testimoniali-
bus eiusdem regis sigillo munitis, quarum tenorem
de verbo ad verbum presentibus inseri fecimus, ple-
nus continetur. Quare pro parte vestra fuit nobis
humiliter supplicationem, ut premissis robur confirmatio-
nis apostolice adicere dignaremur. Nos itaque vestris
in hac parte supplicationibus inclinati emptionem, et de-
nationem predictas ratas et gratias habentes, illas ambi-
tute apostolica et certa scientia confirmamus et pre-
sentis scripti patrocinio communimus. Tenor vero.

dictarum litterarum talis est. Sanctissimo in x^o p^o na
tri ac domino, domino Clemente divina prouidencia
sacratante Romane ac universalis Ecclesie summo
pontifici sacroque dominorum cardinalium collegio
Waldemarus Dei gratia Priorum (Sic) Solavorumque
rex cum summa reverencia oscula tam debita pedum
quam parata beatorum. Tiat vestra sanctitas et vene
rabilitas sacri collegii dominorum cardinalium, quod
nos ex quo sincerissimus frater noster Otto Deo et be
ate Marie [matre] eius expresse roverat Ordinem hospi
talis beate Marie fratrum Teutonicorum Ierosolimi
tan. ingredi quantocutius posset de maturo concilio
et assensu fidelium consiliariorum regni nostri
hoc approbantes, et in salute anime sue summe
laudantes, ducatum nostrum Estonie, ad ipsum
iure hereditario pertinentem, cum se et suo Or
dine predicto dedicaverit, de voluntate eiusdem
fratris nostri magistris, fratribus et Ordini predi
ctis in remissione^m peccaminum nostrorum proge
nitorum successorumque. Et insuper cupientes
nos participes peri omnium bonorum operum, que
fiunt per fratres in Ordine predicto, donavimus
inter vivos, et traduximus in possessionem pacifi
cam et quietam, et nichilominus ex certis rationa
bilibus causis nos et regnum nostrum tangentibus,
vendicionis nomine, et exemptionis titulo pro
eodem

1935

codem ab eisdem magistro, fratribus et Ordine de-
cem et novem milia marcharum puri argenti
patemur nos integraliter receisse. Et sedictos
magistrum et fratres pro nobis nostris creditoribus
quos ipsis deputavimus plenarie personarisse. Et u-
predictus ducatus nunc plus precii valet, vel
in futurum valere posset, eis donationis pure
titulo coremisisse (sic). Si qui emuli nostri et fra-
trum predicatorum sanctitati vestre aliquid sug-
gerent, hoc scribimus ut veritas non occultetur,
et malis via detrahendi precludatur. In cuius
rei testimonium presentibus nostrum est appre-
sum magnus (sic) sigillum. Datum et pactum (sic)
in Hafenni in die beati Johannis Baptiste an-
no Domini millesimo CCC quadragesimo septimo.
Nulli ergo oto. nostre confirmationis etc. Datum
Avinione vij idus februarii anno sexto.

Alguski rjaza öige:

Romus 11 aprilie 1919.

Dr Lisi Kathinen
Sovome teaduste-akademie liige

1389. Junius, 18.

Arch. Vatis.

Actm. 29

vol. 1 fol. 73

Solutio anno te pro Ludovico	Universis etc. Augustinus etc. Salitem etc. Universitatis etc.	
Zather	Quod honorabilis vir dominus Ludovicus Ulrb. vii a. 12	
Zather canonicus prebendatus ac prepositus ecclesie Tarbatensis pro annata seu mediis fructibus pri- mi anni dictorum Canoniciatus et Prebende et Prepositure in quibus apostolice Camere sub etc penit et sententieis etc viginti florinorum auri de Camera nobis per manus Sigismi Zather die date presentium etc. De quibus etc Ipseque etc Secum super arrendatione. Mandantes insuper venerabilibus viris dominis in civitate et Diocesi Tarbatensi etc est supra in aliis. In quorum etc.		
Datum Rome etc die xxviii mensis iunii anno duodecimo.		

ijij fl ij grossos.

Augusti jaya öige.

Roomas 11 aprilil 1919.

Dr. A. Kastner
Somme teaduste-akademia lüge.

RHIV

TEHTA Vastutav
nummardatud lehte.

Selles kaustas on sada kaks küm-
mend kuu (126) nummardatud lehte.

29. II. 24.

A. Grandi
Keskarküvi ametnikest.

14. 10. 87. Sest

EV	Allkiri

000 31 022 T 37 «Aldi»

EESTI NS

51 '5' 4

Fondi nr.

854

JO KESKARHIV

160

on 126

(selle kaeskunneid välise)

Tartus, 20. september

1977. a.

nummerdatud lehte.

ПРОСТОР

14.10.87. Ген.

Научная библиотека

KONTROLLITUD

Kuupäev	Allkiri	Kuupäev	Allkiri	Kuupäev	Allkiri
20. sept. 77	Ильин	8.02.78	Макар		
13.10.77	(D)				

000 S1 CCT T 07 «Eesti Raamat»